

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Tefilot Yeshurun

Japhet, Israel M. Japhet, Israel M.

Frankfurt a.M., 1890

תובא יקרפ.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8420

כחך פסח ויורד מן יעדעס שבת לו מנחה פֿחֿר עלינו חיינן פרק דער
פֿחֿר גענדיען יעדעס פרקי אבות געזענען. פֿחֿרהער פֿריכט אמן כל ישראל.

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמד כלם
צדיקים לעולם וירשו ארץ גֿזֿר מטעי מעשי ידי להתפאר:

פרק ראשון •

א משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע
לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת
הגדולה. הם אמרו שלשה דברים הוו מתונים בדין
והעמידו תלמידים הרבה ועשו סגל לתורה: ב שמעון
הצדיק הנה משירי כנסת הגדולה, הוא הנה אומר על
שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה
ועל גמילות חסדים: ג אנטיגנוס איש סוכו קבל
משמעון הצדיק הוא הנה אומר אל תהיו בעבדים
המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס אלא

זפריכע דער פֿאטער.

יעדער ישראל הוט לור קינעטיגען וועלט חיינען חנטהיין לו ערווערטען!
דען ע: הייסט (ישעי' ס' כ"ח): „דיין פֿחֿר, יח חללע זינד גערעכטע, ויורד
חויף עוויג חיינן וחדר בעזיטלען, חיינן פֿרעסנינג איינער פֿעלחנלונגען, איינער
האנדעווערק לוס רהאע.

ערומע קאפיטעל.

א. משה הוט דיח חורה חויף סיני עאפֿעחנגען חונד חיבערזיעפֿערטע: יח
דעס יהושע, יהושע דען חלטהעטען, דיח חלטהעטען דען פֿרעפֿעטען, חונד דיח
פֿרעפֿעטען חיבערזיעפֿערטען: יח דען אהננערן דער גרעסען: יחדע. דייע
החבען פֿחֿר גענדיען דרייח לעהר: חלטהע חויפֿגע: טעלל: ייד בעהוט: חוס חוס
חורטהיילע, טעלל פֿיעלע טילער חוי, חונד אהכט חיינען לוי חוס דיח חורה.
ב. שמעון דער גערעכטע וחר חיינער דער לעטלטרען דער גרעסען: יחדע;
ער פֿעלגעטע לו חגגען: חויף דרייח דינגע: טעהט דיח וועלט: חויף דער חורה,
חויף דעס גחטטע: דייענט חונד חויף דער ווההלטהחטיגקייט. ג. אנטיגנוס חוי:
סוכו וחר דער עאפֿעחנגער פֿחֿרן שמעון דעס גערעכטען; ער פֿעלגעטע לו חגגען:
ייד ניכט חויח קנעכטע, דיח דעס העררן דעו: חעהנע: החלבער דייענען, חחנדרן

הוו כְּעֹבְדֵי הַמַּשְׁמִשִּׁין אֶת־הָרֵב שְׁלֵא־עַל־מִנְתָּ לְקַבֵּל
 פָּרֶס וַיְהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם: ד' יוֹסִי בֶן יוֹעֶזֶר אִישׁ צְרָדָה
 וַיֹּסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם קִבְּלוּ מֵהֶם. יוֹסִי בֶן יוֹעֶזֶר אִישׁ
 צְרָדָה אוֹמֵר יְהִי בֵיתָהּ בֵּית־וְעַד לְחֻכְמֵיהֶם וַיְהִי מִתְּאֵבֶק
 בְּעַפְרֵי רַגְלֵיהֶם וַיְהִי שׁוֹתֶהּ בְּצִמָּא אֶת דְּבָרֵיהֶם: ה' יוֹסִי בֶן־
 יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר יְהִי בֵיתָהּ פְּתוּחַ לְרוּחָהּ וַיְהִי
 עֲנִיִּים בְּנֵי בֵיתָהּ וְאֵל תִּרְבֶּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה בְּאִשְׁתּוֹ
 אָמְרוּ קַל וְחָמָר בְּאִשְׁתְּ חֵבְרוֹ מִבְּאֵן אָמְרוּ חֻכְמֵיהֶם כָּל־
 הַמְרַבֶּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה גֹזֵרֵם רָעָה לְעִצְמוֹ וְכוּמָר
 מִדְּבָרֵי תוֹרָה וְסוֹפּוֹ יוֹרֵשׁ גֵּיהֶנָם: ו' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה וְנִתְאִי
 הָאֲרַבְלִי קִבְּלוּ מֵהֶם יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־פְּרַחְיָה אוֹמֵר עֲשֵׂה לָךְ רֵב
 וְקַנְיָה לָךְ חֵבֵר וַיְהִי דָן אֶת־כָּל־הָאָדָם לְכַר וְכוּת: ז' נִתְאִי
 הָאֲרַבְלִי אוֹמֵר הִרְחַק מִשְׁבֹּן רָע וְאֵל תִּתְחַבֵּר לְרָשָׁע וְאֵל

ויח קנעכטע, דיח דעס העררן מהגע ריקק:יכט חוין' (מהן דינענען, חונד ייד
 דורכדרונגען ס'מן ג'טטע:ס'ורכט. ה. יוסי, מהן יעזר' חוין: צרדה, חונד יוסי,
 מהן יוהנ'ן, חוין ירושלים ווטרען דיח עאפ'ה'נגער ס'מן דען ס'פ'ריגען. יוסי,
 מהן יעזר' חוין: צרדה, ס'ל'עגטע לו: חגען: (ח'ס דיין חוין: חוין: ח'אטע'ס'ח'ט'ן)
 ס'יר וויינע א'ח'ננער זיין, בעוט'יבע דיק איט דעס: טויבע ח'יהרער ס'יסע חונד
 טרינקע דור:טיג ח'יהרע וו'טרטע! ה. יוסי, מהן יוהנ'ן, חוין: ירושלים, ס'ל'עגטע
 לו: חגען: (ח'ס דיין חוין: דער לו'ס'ל'עכט ח'ע'טען, ח'ס ח'ראע דיינע חוין:גע'נ'טען
 זיין חונד פ'וידערע ניכט ס'יע'ן איט דעס ווייבע — דינע: ג'יט: ע'לכ'וט ס'מן זיינעס
 ח'יגען ווייבע, חוס ויח ס'יע'ן אעהר ס'מן דעס ווייבע זיינע: נ'ח'ט:טען. ד'ההער
 ח'זבען דיח וויינען ג'ע:ח'גט: ווער ס'יע'ן איט דען ווייבערן פ'וידערט, ל'עהט: ז'ך
 ח'וכהי'ן לו, ז'ט'רט ז'ך ס'ח'ס בעט'ח'ט'יגען ח'ין דער חורה חונד ח'ס ענדע ח'יט דיח
 ח'ח'ל'ע (ג'הינ'ס) זיין ח'נטהי'ן. ו. יהושע, מהן פ'רחי'ה'ן, חונד נחאי דער ארכלי
 וו'טרען עאפ'ה'נגער ס'מן דען ס'פ'ריגען. יהושע, מהן פ'רחי'ה'ן, ח'ט חוין:
 ג'ע'פ'ר'ח'טען: ס'ערט'ח'ע'טע דיר ח'ינען (עהרער, ערוורב דיר ח'ינען (עהר'גע'נ'טען
 חונד בע'ח'ורטהי'נע יעדען נ'ח'ך דער זייטע דער ח'ונט'ו'ר. ז. נחאי דער ארכליטע
 ט'ה'ט דען חוין:ס'רוך: ענט'ס'ערנע ד'ך ס'מן ח'ינעס כ'ח'ען נ'ח'ב'ח'ר, ג'ע:ע'ל'ע ד'ך
 ניכט לו ח'ינעס ג'טט'ח'טען, חונד ג'ו'יבע ניכט, ח'ס דיח ס'ער'גע'ט'ונג חוין:

תתיאשמן הפורענות: ה' יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח
 קבלו מהם יהודה בן טבאי אומר אל תעשעצמך בעורכי
 בניגין וכשיהיו בעלי הרין עומדים לפניך יהיו בעיניך
 ברשעים וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך בזכאין
 כשקבלו עליהם את הרין: ט שמעון בן שטח אומר הווי
 מרבה לחקור את העדים והווי זהיר בדבריה שפא
 מהזכם ולמדו לשקר: י שמעיה ואבטליון קבלו מהם
 שמעיה אומר אהב את המלאכה ושנא את הרבנות
 ואל תתנדע לרשות: יא אבטליון אומר חכמים הנהירו
 בדבריהם שפא תחובו חובת גלות ותגלו למקום מים
 הרעים וישתו התלמידים הבאים אחריכם וימותו ונמצא
 שם שמים מתחלל: יב הלל ושמי קבלו מהם הלל אומר

בויבע. ח. יהודה, זיהן טבאי'ז, חונד שמעון, זיהן שטח'ז, ווהרען דיח
 עאפפֿהנגער פֿהן דען פֿהרגענחננטען. יהודה, זיהן טבאי'ז, זעהרטע:
 בעניס דיק ניכט (זיסן ריכטערזאטע) וויח זיין זיכונח'טער; ווען דיח
 פֿהרטייען פֿהר דיר טעהען, איסטען זיא דיר ביידע זון; טונדיג ערטייען,
 ווען זיח זיבער פֿהן דיר טיידען, אוסט דוח ביידע זון; חונטזונדיג בעטרזכטען,
 נחזרעסן זיח דען רעכט: פֿרוך זינגענזאטען. ט. שמעון, זיהן שטח'ז, הזט
 חויגע: פֿרזכען: ערפֿהרטע חויפֿ; גענויעוטע דיח זייגען, זיח זיבער איט
 דייען ווהרטען פֿהרזיכטיג, דחו זיח ניכט עטווח דהרוי זיגען זעהרען!
 י. שמעיה חונד אבטליון ווהרען דיח עאפפֿהנגער פֿהן דען פֿהריגען. שמעיה
 זיגטע: זיבעע דיח זרבייט, הזסע דח: העררטען חונד זיח ניכט לו פֿער-
 טרויזך איט העררזפֿטען! יא. אבטליון זיגטע: חיהר ווייען, זייד פֿהר-
 זיכטיג זין זייערן חוידריקען, וויח זיכט קחננע עז זיך טרעפֿען, דחט
 חיהר דורך חירגענד חוין פֿערטזונדען פֿערוויעזען ווירדעט; חיהר ווהנדערט
 דחן נחך חירגענד חוינעסן זרטע, דעסטען וווסער ניכט זויטער זינד, דיח
 טיזער דיח נחך חויד קחזאטען, קחננען טרינקען חונד זטערבען, חונד זח
 דער נחזע דעז היזאטען (גחטטען) ענטהיילזיגט ווערדען. *) יב. הלל
 חונד שמי ווהרען דיח עאפפֿהנגער פֿהן דען פֿהריגען. הללזי פֿרוך
 *) דיח לויידזייען חוידריקען חוין טעקזטע דיעזעז: זיטלעז: זינד איט
 דערזעלבען דוקעןזייען חוין דער חויערזעטלונג ווידערזעגעבען ווהרדען.

הָיוּ מִתְלַמְּדֵי שֶׁל אֶהְרֹן אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם אוֹהֵב
 אֶת־הַבְּרִיּוֹת וּמְקַרְבֵּן לַתּוֹרָה: י' הוּא הָיָה אוֹמֵר נְגִיד שְׁמָא
 אֲבָד שְׁמָה וְדָלָא מוֹסִיף יֶסֶף וְדָלָא יְלִיף קַטְלָא חַיִּב
 וְדֹאשְׁתַּמֵּשׁ בְּתַנְּגָא חֵלְף: י"ד הוּא הָיָה אוֹמֵר אִם אֵין אֲנִי
 לֹא מִי לִי וּבְשֵׁאֲנִי לְעֶצְמִי מָה אֲנִי וְאִם לֹא עֲבָשׁוּ אִימָתִי:
 טו שְׁמִי אוֹמֵר עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קָבַע אֲמוּד מְעַט וְעֲשֵׂה הַרְבֵּה
 וְהָיוּ מִקְבֵּל אֶת־כָּל־הָאָדָם בְּסֶבֶר פְּנִים יְפוֹת: טז רַבֵּן
 גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר עֲשֵׂה לְךָ רַב וְהִסְתַּלַּק מִן הַסִּפְקָא וְאֵל
 תִּרְבֶּה לְעֵשֶׂר אֲמִדוֹת: י"ז שְׁמַעְזֵן בְּנוֹ אוֹמֵר כָּל יְמֵי גְדֻלָּתִי
 בֵּין הַחֲכָמִים וְלֹא מְצָאתִי לְגוֹף טוֹב מִשְׁתִּיקוֹה וְלֹא

וְהָרַ: י"ח פֶּתֶן דַּעַן טַיִלְעָרן אֶהְרֹן, פֶּרִיעַדְלִיעַבְעַנְד, פֶּרִיעַדְעַן: ט"ט פֶּטְעַנְד,
 אַעַנְטַען אִיעַבְעַנְד חוֹנְד: י"ח לֹר חוֹרָה אִיעַטְעַנְד. י"ג. נַחֵךְ פֶּלְעַגְטַע עַר לֹ
 חֶגְעַן: חִיִּין חוֹיִגְעַבְרִיעַטְעַר רֹן — חִיִּין גַּעֲפֶהְרִיעַר רֹן; וְהָ: נִכְט
 לֹנִיאַט, כִּיאַט חֵב, וְעַר חֲנַדְעַרַע נִכְט בַּעַלְעַהְרַען וְוִיִּן, הַחֵט דַּחֵ: אַעַבְעַן
 פֶּעַרוֹוִירְקַט, חוֹנְד וְעַר: י"ךְ דַּעַר קַרְחַנְע לֹס חִיִּיגְעַנְטוֹן בַּעַדִיעַנְט — פֶּעַר
 גַּעַהַט. י"ד. פֶּעַרְנַעַר פֶּלְעַגְטַע עַר לֹ חֶגְעַן: בֵּין חִיךְ נִכְט פֶּיר אִיךְ, וְעַר
 חִיט פֶּיר אִיךְ? חוֹנְד בֵּין חִיךְ פֶּיר אִיךְ: עַלְכֵּט, וְהָ: בֵּין חִיךְ? חוֹנְד וְהָ נִכְט
 יַעַטְלַט וְוִיִּן דַּעַן?*) טו. שְׁמִי פֶּלְעַגְטַע לֹ חֶגְעַן: אַחְכֵּע דִיעַנַע חוֹרָה לֹס
 הוִיפְטַפּוֹנְקַטַע! זַפְרִיךְ וְעַיִגַּ חוֹנְד טַהוֹע פֶּיעַן, חוֹנְד עַאפְפֶּהְנְגַע יַעַדְעַרַחֵן
 אִיט פֶּרִיעַדְלִיעַר אִיעַנַע. טז. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל פֶּלְעַגְטַע לֹ חֶגְעַן: פֶּעַרְטַחְפֶּעַע
 דִּיר חִינְעַן אַעַהְרַעַר, חֶגְ עַנְטַהַעַבְעַט דּוֹח דִּיךְ דַּעַן לֹוִיעַעַן, חוֹנְד פֶּעַר
 לַעַהַנְטַע נִכְט חִיבַעַרַחֵסִיגַּ נַחֵךְ גּוֹטְדִינְקַעַן. י"ז. דַּעַטַען: חֶהְן שְׁמַעְזֵן: חֶגְטַע:
 אִיִּין גַּחְלַעַן אַעַבְעַן הַיַּדְרוֹךְ הַחֵבַע חִיךְ חוֹנְטַעַר דַּעַן וְוִיעַן לֹגַעַבְרַחְכֵּט, חוֹנְד
 פֶּיר דַּעַן אַעַנְטַען נִכְט: עַר: פֶּרִיעַסְלִיעַר גַּעַפּוֹנְדַעַן, חֶגְ: — טוִוִּיגְעַן;

(*) חִיִּין דִיעַעַס: זַפְרֹכֵע קַחֵן דַּעַר רַעַדְעַטְחֵן יַעַדַעַן: בַּעַלְעַבִּיגַע וְוִירְט אִיט
 דַּעַס חִיִּיחַס עַנְטַגְעַגְעַנְגְעַטְלַעַן בַּעַלְחַדְעַר: חוִוִּיִּהַעַבְעַן, וְוִיִּדְרוֹךְ
 חִיאַעַר חִיִּין חֲנַדְעַרַעַר: זִין הַעַרְפֶּהְרִיעַטְעַט חוֹנְד חִינְעַ חֲנַדְעַרַעַר
 וְוִיִּהַרְהִיט חוִוִּיגְעַבְרִיעַטְעַן וְוִירְד. וְוִיט אַעַהַר חֵבַעַר: חֶגְט דִיעַעַר: חֶטְן
 חִיִּין דַּעַר חֶרִיגְיַחְוִוִּיִּפְרַחְכֵּע, וְוִירִין דַּחְפַּעַן: יַיִנְגַּע וְוִירְטַע גַּעַוִוִּיִּהַלַּט
 זִכְד, דִּיחַ וְוִיעַדַּעַר פֶּעַרְטִיעַדַּעַנַע וְוִיִּהַרְהִיטַען חוִוִּירִיקַקַעַן.

הַמְדַרְשׁ עֵקֶר אֵלָּא הַמַּעֲשֵׂה וְכָל־הַמְרֻבָּה דְּבָרִים מְבִיא
 חֲטָא: י"ח רַבּוֹן שְׁמַעוֹן בֶּן־גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר עַל־שְׁלֹשָׁה
 דְּבָרִים הָעוֹלָם קָיָם עַל־הַאֲמֶת וְעַל־הַדִּין וְעַל־הַשְּׁלוֹם
 שֶׁנֶּאֱמַר אֲמֶת וּמִשְׁפָּט שְׁלוֹם שִׁפְטוֹ בְּשַׁעֲרֵיכֶם:

רבי הנגביא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את
 ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר, יי חפץ למען
 צדקו ונגדיל תורה ונאדיר: עלינו, קדיש הרבנן.

פ ר ק ש נ י

כל ישראל וכו'.

א רבי אומר איזו היא דרך ישראל שיכור לו האדם כל-
 שהיא תפארת לעשה ותפארת לו מן האדם, והוי זהיר
 במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתי שכרן של
 מצוות, והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עברה
 כנגד הפסדה. הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא

דח: טודירען חייט ניכט דיח הויפטוּחֲכַע: חֲנֻדֶּרֶן דח: הַחֲנֻדֶּעֶן, חונד
 וּחְרָטְקֻחָאֶרִיחַ פִּיהֵרַט חִירְרַטְהִיאֶער הֶערֶבִיחַ. י"ח רבי שמעון: חֲהֵן
 גמליאל, חֲגָטַע: דרייח דינגע ערהחֲטַטֶּען דיח וועלט: וּחְהֶרֶהִיט, רעכט:
 פִּעֲלֵגַע חונד חיינְטֶרְחֲכַט — ח: חֲגָט חויך דיח טריִעֵט: „וּחְהֶרֶהִיט,
 רעכט חונד פִּרְיעַדַע: חֲזֵלְטֵן חין חייערן טהֲחֶרַען ריִכְטֵען“.

צווייטע קאפיטעל.

א. רבי חֲגָטַע: וועלֵכַע: חייט דיח רעכטע בִּהֵן, דיח זיך דער אענט
 וּחְהֵלְטֵן: חֲזֵלְטֵן: דיחֵעִיגַע, דיח זיהן חין דען חייגֶען חויגֶען פֿערהעררֵיכֵט
 חונד חיהס חויך בייח חֲנֻדֶּרֶן אענטען לֹס רהאע גֶערִיִכֵט. בעחבֶּחֲכַטַע
 חיינע דיר חונוויִכֵטיג טיינענדע מצוה (גֶּחֲטֵטֵיכֵע פֿערֶחֶרֶדֶנוג) עבענוֹחַ
 געוויסענהֲפֵט, וויח חיינע וויכֵטיגַע דען דוח קחֶנֶכֶט דיח בעלֶהֶנוג דער
 מצוה ניכט בעוּטִיאַען; בערעכֶנע חיאאער דען טחֶדַען חיינער מצוה גֶעגֶען
 חיהרען טטלֶען, חונד דען טטלֶען חיינער: זינדע (עברה, חיבערטרעטונג)
 גֶעגֶען חיהרען טחֶדַען. בעטרֶחֲכַטַע דרייח דינגע, חֲ קחֶוּאֵוט דוח ניכט

לידי עברה דע מה למעלה ממה עין רואה ואין שומעת
 וכל מעשיה בספר נכתבים: ג רבן גמליאל בנו של רבי
 יהודה הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ
 שיגיעת שניהם משכחת עון וכל תורה שאין עמה
 מלאכה סופה בטלה וגוררת עון וכל העוסקים עם הצבור
 יהיו עוסקים עמהם לשם שמים שזכות אבותם מסייעתם
 וצדקתם עומדת לעד ואהם מעלה אני עליכם שכר
 הרבה כאלו עשיתם: ג הווי זהירין ברשות שאין מקרבין
 לו לאדם אלא לצורך עצמן גראין באותהבין בשעת הנאתו
 ואין עומדין לו לאדם בשעת דחקו: ד הוא היה אומר
 עשה רצונו ברצונה כדי שיעשה רצונה ברצונו בטל
 רצונה מפני רצונו כדי שיבטל רצון אחרים מפני

חין דיח התנדע דער זינדע: בעדענקע, וחו: חיבער דיר חייט: חין חוץ-
 זעהענדע: חויגע, חין חוץ-הטרענדע: חיהר — חונד חוץ-דיינע הענדלונגען
 פֿינדען זיך חין חיינעט בוכע חיינגעטריעבען. ב. רבי גמליאל, חיהר דע: רבי
 יהודה הנשיא, פֿעלעגטע לו חגען: טחן חייט דחו: טודיוס חין דער תורה חין
 פֿערבינדונג איט בירגערליכען געטחפֿטען, ווייל ביידער חנוטרענגונג דחו: חוטרע-
 חווי: דען געדחנקען פֿערטייכט; יעדע: טודיוס חיהנע ערווערב לערפֿחולסט חס
 ענדע חונד ליעהט זינדע נחך זיך. חוץ געזאיינדע פֿערווהןטער: חוץ חיהרע
 חוטער נור גחטטע: חחלבער פֿיהרען; דחו: פֿערדיענט: חיהרער (דער
 געזאיינדע) פֿחטער ווירד זיח חונטער: חייטלען חונד דערען פֿרחזאייגקייט
 זייטעט עוויגען בייחוטחנד, חונד חיהר, (פֿערווהןטער), חייך ווירד: חו גרחסע:
 פֿערדיענט חנגערעכנעט, חו: חוב חיהר עו געטהחן החטטעט. ג. בייח
 פֿחרכעהען איסט חיהר חייך חין חכט נעהאען! זיח חחסען זיך לו דען זייטען
 נור הערוב לו חיהרעס חייגען פֿחרטחייזן לייגען זיך חו: פֿריינדע, ווען עו
 חיהנען ניטלט, זעהען חבער זעלטען יעהחנדען חין דער נחטה בייח.
 ד. נחך פֿעלעגטע ער לו חגען: טהוע זיינען (גחטטעו) וויזען, וויח דען
 דיינגען, חוויך דחס ער דיינען וויזען לו דעס זיינגען אחכע! חפֿפֿערע
 דיינען וויזען דעס זיינען, דחזיט ער פֿרעאדער וויזען דעס דיינען

רצונך: ה' הלל אומר אל תפרוש מן הצבור ואל תאמין
 בעצמך עד יום מותך ואל תדין את חברך עד שתגיע
 למקומו ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמוע שסופו
 להשמע ואל תאמר לבשאפנה אשנה שמא לא תפנה:
 והוא היה אומר אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד
 ולא הבישן למד ולא הנקפדן מלמד ולא כל המרבה
 בסחורה מחכים ובמקום שאין אנשים השתדל להיות
 איש: ו אף הוא ראה גלגולת אחת שצפת על פני המים
 אומר לה על ראטפת אטפנה וסוף מטיפנה יטופון:
 ה הוא היה אומר מרבה בשר מרבה רמה מרבה
 נבסים מרבה דאנה מרבה נשים מרבה בשפים מרבה
 שפחות מרבה זמה מרבה עבדים מרבה גזל מרבה תורה

תפערע! ה. הלל: חגטע: חנדערע דיק ניכט סתן דער געאיינדע חב;
 טרויע דיר: עלכט ניכט ביי חן דיינען טודעו: חג; בעחורטהיילע דיינען
 נעבענאטען ניכט, ביי דוח דיק חין יינע חגע פער: עטלט החוט; טרחה
 ניכט: פחר, חח: חונחגזיק רעכט לו פער: טעהען חוט, חין דער החפכונג,
 דחט ע: ענדזיק דחך רעכט ווערדע פער: טחנדען ווערדען, חונד: חגע ניכט:
 חזך ווערדע, ווען חזך חיינט אוסע החבטן ווערדע, חבעראחן: דחרוץ לוריק=
 קחאטען, ווייל דוח פיענזייכט כיאחן: וועלכע החבטן ווירוט. ו. פערנער
 יחגטע ער: חין רההער אענט טייט דיו ינדע ניכט; דער חונגעבילדעטע
 בעזיטלט קיינע ווההרע פרחאויגקייט; חין חזלו בלחדער לערנט ניכט;
 ווער עאפפיינדזיק חוט, טויגט ניכט לוס לעהרער; פיעלע געטחפטע אחכען
 ניכט חיאטער קונג, חונד חיינעס חרטע, דעס ע: חן אחננערן פעהלט,
 בעוטרעבע דיק, חן: אמן פחרלו: טעהען. ו. חיינט: חה ער (הלל) חיינען
 טחדען חוץ דעס ווחסער טוויאטען; דח: חגטע ער לו חיהס: ווייל דוח ער=
 טרחנקט החוט, החט אמן דיק ערטרחנקט; לולעטלט ווערדען חוץ דיינע
 ערטרחנקער ערטרחנקען. ח. עבענדער: עלכע פפאעגטע לו חגען: יע=
 אעהר לייב, יעאעהר וויראער, יעאעהר גיטער, יעאעהר: חרגע, יע=
 אעהר ווייבער, יעאעהר חבערגלויבע, יעאעהר אחגדע, יעאעהר חוללכט,
 יעאעהר קנעכטע, יעאעהר דיעבוטהען; הינגעגען יעאעהר חורה,

מְרַבֵּה חַיִּים מְרַבֵּה יְשִׁיבָה מְרַבֵּה חֶכְמָה מְרַבֵּה עֲצָה
 מְרַבֵּה תְבוּנָה מְרַבֵּה צְדָקָה מְרַבֵּה שְׁלוֹם קָנָה שֵׁם טוֹב
 קָנָה לְעֲצָמוֹ קָנָה לוֹ דְבָרֵי תוֹרָה קָנָה לוֹ חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא:
 ט רַבֵּן יוֹחָנָן בְּזוּזְבֵי קָבֵל מֵהַלֵּל וּמִשְׁמִי הוּא הָיָה אוֹמֵר אִם
 לְמִדַּת תוֹרָה חֲרַבָה אֵל תַּחֲזִיק טוֹבָה לְעֲצָמָךְ כִּי לְכָךְ
 נּוֹצְרָתָ: י חַמִּישָׁה תְלַמִּידִים הָיוּ לוֹ לְרַבֵּן יוֹחָנָן בְּזוּזְבֵי
 וְאֵלוֹ הֵן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חַנְנִיָּא
 רַבִּי יוֹסִי הַכֹּהֵן רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן-נְתַנְאֵל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּזוּזְבֵי:
 יא הוּא הָיָה מוֹנֵה שְׂבָחָם (רַבִּי) אֱלִיעֶזֶר בֶּן-הוֹרְקָנוֹס
 בּוֹר סוּד שְׂאִינּוֹ מְאֹבֵד מִסָּפָה (רַבִּי) יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-חַנְנִיָּא
 אֲשָׁרֵי יוֹלְדָתוֹ (רַבִּי) יוֹסִי הַכֹּהֵן חֲסִיד (רַבִּי) שְׁמַעוֹן בֶּן-
 נְתַנְאֵל יֵרָא חֲטָא (וְרַבִּי) אֱלִיעֶזֶר בְּזוּזְבֵי כַּמְעוֹן הַמְחַנְבֵּר:
 יב הוּא הָיָה אוֹמֵר אִם יִהְיוּ כָל-חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַף מֵאֲזַנִּים
 וְאֱלִיעֶזֶר בֶּן הוֹרְקָנוֹס בְּכַף שְׁנַיִתָּה מְכַרְיַע אֶת-כָּלָם:

יעאעהר לעבען, יעאעהר טווען, יעאעהר ווייזייט, יעאעהר רחטה: פפלאעגע,
 יעאעהר פערטונעט, יעאעהר ווההוטהוט, יעאעהר זיינטרחט. ווער זיינען
 גוטען רוח ערווערבען, דער העט עטווח: פיר זיך ערווערבען; העט ער זיך זבער
 דיח ווערטע דער תורה ערווערבען, דען העט ער דע: עוויגע לעבען ערווערבען.
 ט. רבי יוחנן, זעהן זכ"ז, ערהיעלט דיח זיבערזיעפערונג פון הלל או' שמי. ער
 פפלאעגעט לו זעגען: העוט דוח חויך פיעל תורה געלערנט, זי קעננט דוח דיר
 דעננעך ניכט; דערזיך לו גוטע טהון, דען דעלו ביזט דוח יח בערופען! י. פיעל
 פערליגזיע טיער העטטע דיער רבי יוחנן, זעהן זכ"ז, נחמזיך: רבי אליעזר, זעהן
 הורקנוס'ז, רבי יהושע, זעהן חנניא'ז, רבי יוסי הכהן, רבי שמעון, זעהן נחנאל'ז, חו
 רבי אלעזר זעהן ערד'ז. יא. ער פפלאעגעטע חיהרע חייגענטפיעטען פפלאעגענדער=
 אפטען לו בעטרייבען: אלעזר, זעהן הורקנוס'ז: זיינע פערקענקטע זיטערנט,
 דיח קיינען טרופפען פערזיערט. יהושע, זעהן חנניא'ז: הייז דעסטען געבמערערין!
 יוסי דער כהן: זיין חסיד (זיין גהטטעליגער). שמעון, זעהן נחנאל'ז: טייט דיח
 זינדע. אלעזר, זעהן ערד'ז: זיינע חזיונער לונעהאטעדע קוועלע. יב. נעך זעלן ער
 פון חיהנען געהעגט העבען: ווען זעלע וויינע ישראל'ז זיין זיינער וועגשעלע זעגען
 חו' אליעזר, זעהן הורקנוס'ז, זיין דער חנדערן, זי ווירדע ער זיין זעלע חויפועגעטען.

לֵב רָע: אָמַר לָהֶם ר' אֶלֶּה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף
 מִדְּבָרֵיכֶם שֶׁבְּכָלֵל דְּבָרָיו דְּבָרֵיכֶם: טו הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה
 דְּבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר אֹמֵר יְהִי כְבוֹד חֲבֵרָה חָבִיב עֲלֶיךָ
 כְּשִׁלְךָ וְאֵל תְּהִי גֹחַ לְכַעֲזוֹם וְשׁוֹב יוֹם אֶחָד לְפָנָי מִיִּתְתֶּךָ
 וְיִהְיֶה מִתְחַמֵּם בְּנֶגְדְךָ אוֹרֵן שֶׁל חֲכָמִים וְחַוֵּי זְהִיר בְּנַחֲלָתוֹ
 שְׁלֹא תִכְוֶה שְׁנֵי שִׁיבְתוֹ נְשִׁיבְתָּ שׁוֹעֵל וְעַקִּיצְתוֹ עַקִּיצַת
 עֶקֶב וְלִחְיֶשְׁתוֹ לְחִישַׁת שָׂרָף וְכָל דְּבָרֵיהֶם בְּנַחֲלֵי אִשׁ:
 טז רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר עֵין חָרַע וְיִצְרַח חָרַע וְשָׂנְאֵת חֲבָרִיּוֹת
 מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: יז רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר יְהִי
 מָמוֹן חֲבֵרָה חָבִיב עֲלֶיךָ כְּשִׁלְךָ וְהִתְקַן עֲצֻמָּה לְלָמוֹד
 הַתּוֹרָה שְׂאִינָה יִרְשָׁה לְךָ וְכָל־מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם:

חָגַט: חוּיָן בְּחוּזָה: הַעֲרָף. דַּח עַרְוִידֵרְטַע עַר חִזְהִנְטָן: חִיךְ עַרְזַעְהַע אִיר
 חוּזִי חִייעֶרן חוּזִיפֶרִיכְטֵן דַּחן דַּעַן אֶלְעָזָר, וְהָהֵן עֲרָף'ז; דַּחן חוּיָן חִייעֶן וְחֶרְטֵטֵן
 חִיכֵד חוּיךְ דִּיח חִיירִיגֵטֵן בַּעֲגִירֵפֶטֵן. טז. יַעֲדַעַר דַּעַרְזַעֲלִבְטֵן (טִיזְעַר) הַחֵט
 נֶחֶךְ דַּרִיח דִּינְגַע חוּזִיגַעֲפֶרְחֵכְטֵן. רַבִּי אֶלְעָזָר חֶגַטֵט: חֶחֶס דִּיר דִּיח עַהֲרַע
 דִּינְעַ: נֶחֶכְטֵטֵן עַבְעַנֶחֶ טַהִיעֶר חֶחֶ: דִּיח דִּינְגַע חִיין, חֶחֶ וּוִירֵט דוּח נִכְט
 חִיכְט חֶרְגַעֲרִגִיס נַעֲהַטֵן; בַּעֲסַעֲרַע דִּיךְ חִייעֶן טֶחֶג סֶחֶר דִּינְעַס
 ט חֶדַע *); עַרְוִוֶרְאֵע דִּיךְ חֶחֶן דַּעַס חִיכְטֵט דַּעַר וּוִייעֶן, הִיטַע דִּיךְ חֶבְעַר,
 דַּחֵס דוּח דִּיךְ חֶחֶן חִזְהֶרַעֲר קֶחֶהֲלַע פֶּעַרְבַרְעַנְטֵט; דַּחן חִזְהֶר בִּיס (טַעֲלֵטֵן)
 חִיטַע דַּעַר בִּיס חִייעֶן: פֶּחֶזֵטֵן, חִזְהֶר חִיכְטֵט (פֶּחֶזֶךְ) דַּעַר חִיכְטֵט חִייעֶן חֶקֶר=
 פִּיחֶנֶ, חִזְהֶר לִיטַעֵן (פֶּעַרְוִוִי:י) דַּחן חִייעֶר קֶחֶפְפַּעֲרַטֲחֶנְגַע חוּזֵד חִזְהֶרַע
 וּוְחֶרְטַע חֶחֶזֵט וּוִיח גִּזְהֶעֲנַדַע קֶחֶהֲלַעֵן. טז. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ חֶגַטֵט: דַּחן בְּחוּזַע חוּזִיגַע
 (דִּיח אִיסְגֶּוּזֵט), דִּיח בְּחוּזַע בַּעֲגִיעֶרְדַע חוּזֵד דַּעַר אַעֲנַטַעֲנַחֵס בַּרִיכְטֵן דַּחן
 חֶעַרְבִילִכְטֵן פֶּחֶחֶן דַּעַר וּוַעֲלֵט. יז. רַבִּי יוֹסִי חֶגַטֵט: חֶחֶס דִּיר דַּחן: פֶּעַרְאֶחֶגֶטֵן
 דִּינְעַ: נֶחֶכְטֵטֵן עַבְעַנֶחֶ טַהִיעֶר חִיין, וּוִיח דִּיין חִייעֶנְעַ; גִּיב דִּיר אִיחַע, דִּיח
 חוּרַה לֹו עַרְזַעֲרַנְטֵן — דַּחן חֶחֶזֵט עַרְבַטֲחֶטֵט פֶּחֶחֶזֵט חִיכְטֵט לֹו — חוּזֵד
 חֶחֶזֵט דִּינְעַ הַחֶכְדֶּלֶזֶכְטֵן חִייעֶן חִיין נַחֲטֵן דַּעַ: הִיחֻזַעֵן: (לֹור עַהֲרַע גֶּחֶטֵטֵעֵן).

(* דַּחן הִייסַט, חִיח חֶטַט: חוּיָךְ דִּינְעַ בַּעֲסַעֲרֶוּכְגַּ בַּעֲדֶחֶכְטֵט, דַּחן דוּח
 וּוִייסַט נִכְטֵט, וּוְחֶחֶן דוּח חֶטֶרְבֹוט!

יח רבי שמעון אומר הוי זהיר בקריאת שמע (ובתפלה)
 ובשאתה מתפלל אל תעשה תפלה קבע אלא רחמים
 ותחנונים לפני המקום שגאמר כרחוק ורחוק הוא
 ארץ אפים ורכיסד ונחם על הרעה. ואל תהי
 רשע בפני עצמך: יט רבי אלעזר אומר הוי שקוד
 ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורוס ודע לפני
 מי אתה עמל ומי הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר
 פעלתך: כ רבי טרפון אומר היום קצר והמלאכה
 מרבה והפועלים עצלים והשכר הרבה ובעל הבית
 דוחק: כא הוא הנה אומר לא עליך המלאכה לגמור
 ולא אתה בן חורין להבטל ממנה אם למדת תורה
 הרבה נוהגין לך שכר הרבה ונאמן הוא בעל מלאכתך

יח. רבי שמעון: חגטע: (ומס דיר דתו: לעונו דעו: שמע*) חגטע לעגטן: יין, חונד
 ווען דוח בעטענט, וף בעהתנדלע דיין געבעט ניכט וויח חיינע דריקקענדע
 בירדע, ופנדערן חנו: חיינע חנדחכט, חוס ערבחראטן חונד גנודע סחון גחטט
 לו ערפענהעטן; דען דיח טריפט: חגט: „ער (גחטט) חויט גנודיג חונד
 בחראהערליג, (חנגאיטהיג חונד סחון חונענדליכער הווד; ער בעדענקט זיך
 דע: חויבענו:“. החוטע דיך ניכט: ענבער פיר חיינען בחו:עוויכט. יט. רבי אלעזר
 חגטע: זייח בעפליסטן חורה לו לערנען, חונד בעחכטע דחבייח, ווח: דוח
 דעס עפיקורחער**) לו חנטווחרטען החוט; בעדענקע, פיר ווען דוח דיך
 בעאיהענט, חונד ווער דיין אייטער חויט, דער דיר דען ונהן דיינע: פלייסע:
 חויבעלנהוט. כ. רבי טרפון: חגטע: דער טחג חויט קורץ, דיח חרבייט פיעל,
 דיח חרבייטער טרמגע, דער ונהן חויט בעטרחכטיק, חונד דער הויהערר
 טרייבט. כא. פערנער: חגטע דערזענבע: דוח ביזט ניכט פערפעליכטעט, דיח
 גחלע חרבייט לו פחוןענדען, חבער חויך ניכט בעפרייט, דחס דוח דיך חיהרער
 ענטליעהען דירפטענט; החוט דוח פיעל חורה געלערנט, וף ווירד פיעל ונהן
 ערטהייט — חונד דיין אייטער חויט רעדליך גענוג, חוס דיר דען ונהן דיינע:

(* דתו: לעונו דעו: חבטיטע: שמע ישראל. **) אפיקורוס בעדייטעט
 ביח דען טהח(אודי:טען חיינען גחטטעוויגנער.

שִׁישְׁלִים־לָךְ שָׁבֵר פִּעְלָתְךָ וְדַע שְׁמִתָּן שְׁכָרְךָ שֶׁר־
צְדִיקִים לְעֵתִיד לָבוֹא : רבי חנניא וכו'.

פ ר ק ש ל י ש י

כל ישראל וכו'.

א. עֲקֻבְיָא בֶן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר הִסְתַּבֵּל בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים
וְאִין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבָרָה דַּע מֵאִין בָּאתָ וּלְאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ
וּלְפָנַי מִי אַתָּה עֲתִיד לְהֵן דִּין וְחֵשְׁבוֹן. מֵאִין בָּאתָ מִטְּסָפָה
סְרוּחָה וּלְאֵן אַתָּה הוֹלֵךְ לְמָקוֹם עָפָר רָמָה וְהוֹלְעָה וּלְפָנַי
מִי אַתָּה עֲתִיד לְהֵן דִּין וְחֵשְׁבוֹן לְפָנַי מְלָךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים
הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא : ב רבי חנניא סגן הכהנים אוֹמֵר הָיוּ
מִתְּפִלָּל בְּשִׁלּוּמָה שֶׁל מַלְכוּת שְׂאֵלְמָלָא מוֹרְאָה אִישׁ
אֶת־רַעְהוּ חַיִּים בְּלָעוּ : ג רבי חנניא בן חרדין אוֹמֵר שְׁנָנִים
שְׁיוֹשְׁבֵין וְאִין בִּינֵיהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה הָרִי זֶה מוֹשֵׁב לְצִידִים

פְּנִימָנִים חוּזְלוֹבְעֵלְמַהֲנֵן — דַּחַךְ וויסע, דַּחַס דִּיח בַּעֲלֵהֲמוֹנֵג דַּעַר פֶּרְחֵמֵמֵן
לְוִקִיכְסִיג חֵיס.

ד ר י ט ט ע ז ק א פ י ט ע ל .

א. עֲקֻבְיָא, דַּעַר זֵהֵן מַהֲלַלְאֵל זֵמְגֵטע: דַּעֲנַקַע חֵן דַּרְיִיח דִּיגֵגַע, זֵחַ
פֶּרְחֵמֵמֵן דוּח דַּעַר זֵיגֵרַע נִיכְט חֵנְהֵיִס; וויסע, ווְהַעֲרַר דוּח גַּעֲקֻמֵמֵמֵן, ווְהֵיִן
דוּח גַּעֲהַעֵמֵט, חוֹנֵד פֶּרְחֵר וועט דוּח חֵיִנֵט רַעֲכַעֲנֵטְחֵמֵט לֹ גַעֲבַעַן הַחֵמֵט.
ווְהַעֲרַר דוּח גַּעֲקֻמֵמֵמֵן — חוּזֵ: עַקְעֵהֲחֵמֵמֵט טַרְחֵפֶּעַן; ווְהֵיִן דוּח
גַּעֲהַעֵמֵט — נַחַךְ חֵיִנֵעַר קֵמֵטֵהוּטְחֵמֵט טַחֵמֵמֵט גַּעֲטֵמֵמֵט חוֹנֵד גַּעֲוֵיִרַט,
חוֹנֵד פֶּרְחֵר וועט דוּח רַעֲכַעֲנֵטְחֵמֵט לֹ גַעֲבַעַן הַחֵמֵט — פֶּרְחֵר דַּעַס קֵחֵיג דַּעַר
קֵחֵיגֵגַע — דַּעַס חֵמֵמֵטֵהֵיִיגֵמֵט — גַּעֲלֵחֵבֵט זֵיִח עַר! ב. רבי חנניא,
פֶּרֵיעֵמֵטֵעַר לֹוויִטֵעַן רַחֲגֵעַי, זֵמְגֵטע: בַּעֲטַע פֶּרְחֵמֵמֵט דִּיח ווְהֵיִן פֶּרְחֵהֲרַט
דַּעַר חֵמֵמֵטֵעַר חֵבֵרֵיגֵקֵיִט; דַּעַן ווְחֵרַע נִיכְט דִּיח פֶּרְחֵמֵט חֵיִהַר, זֵחַ
ווִירַדַע חֵיִנֵעַר דַּעַן חֵמֵמֵטֵעַרן לַעֲבַעֲנֵיג פֶּרְחֵמֵמֵט גַּעֲרַטֵמֵמֵט גַּעֲוֵיִרַט גַּעֲוֵיִרַט, רבי חנניא,
זֵמֵהֵן חֵרְדִּיִן, זֵמְגֵטע: לֹוויִטֵעַן, דִּיח זֵיך לֹוְחֵמֵמֵטֵעַר חוֹנֵד זֵיך נִיכְט פֶּרְחֵן
דַּעַר חוֹרָה חוֹמֵטֵהֲחֵמֵמֵטֵעַן, זֵחַ חֵיִט דַּחֵ: חֵיִנֵעַ זֵיטְלוֹנֵג דַּעַר פֶּרְחֵמֵמֵטֵעַר,

אֲשֶׁר לִפְנֵי יי: ה' רַבִּי חֲנִינְא בְּזוֹחֵינְאֵי אֹמֵר הַגְּעוּר
 בְּלִילָה וְהַמְהַלֵּךְ בְּדֶרֶךְ יַחֲדֵי וּמִפְנֵה לְבוֹ לְבַטְלָה דְּרֵי זֶה
 מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ: י רַבִּי נְחוּנְיָא בְּזוֹחֵקְנָה אֹמֵר כָּל
 הַמִּקְבֵּל עָלָיו עוֹל הַתּוֹרָה מְעַבְרִין מִמֶּנּוּ עוֹל מַלְכוּת וְעוֹל
 דְּרֶךְ אֶרֶץ וְכָל־הַפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ עוֹל הַתּוֹרָה נוֹתֵינן עָלָיו עוֹל
 מַלְכוּת וְעוֹל דְּרֶךְ אֶרֶץ: י רַבִּי חֵלְפָתָא בְּזוֹסְפָתָא אִישׁ כָּפַר
 חֲנִנְיָא אֹמֵר עֲשֶׂרָה שְׂוֵי־שְׁבִין וְעוֹסְקִין בַּתּוֹרָה שְׂכִינָה
 שְׂרוּיָה בֵּינֵיהֶם שְׁנַאֲמַר אֱלֹהִים נֶצֶב בְּעַד־תְּאֵל וּמִנִּין
 אִפִּילוּ חֲמִשָּׁה שְׁנַאֲמַר וְאַנְדָּתוֹ עַל־אֶרֶץ יִסְדָּהּ וּמִנִּין
 אִפִּילוּ שְׁלֹשָׁה שְׁנַאֲמַר בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט וּמִנִּין אִפִּילוּ
 שְׁנַיִם שְׁנַאֲמַר אִזְ נִדְּבָרוּ יִרְאֵי יי אִישׁ אֶל־רַעְהוּ וַיִּקְשֹׁב יי
 וַיִּשְׁמַע וּמִנִּין אִפִּילוּ אֶחָד שְׁנַאֲמַר בְּכָל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר

דעס חנטויטלע גהטטע: " (יחזקאל מ"ח כ"ב). ח. רבי חנינא, זיהן חנינאי'ז,
 זיהטע: ווער נהטטע דורכ'וועלט, זידער בעזט'מנדיג ח'וויין ווענדערט חונד
 זיך דחבייח דעס איססיג'מנג איבער'חטט, דער פֿערט'וועט זיך זעלבסט.
 ו. רבי נחוניא, זיהן דעו הקנה, זיהטע: ווער זיך דעס יח'ע דער חורה
 חונטער'ליעהט, ווירד פֿון ח'בריג'קייט'ליען חונד בירגער'ליען זיהטען בע'ערייט;
 ווער ח'בער ד'ז: יח'ך דער חורה ח'בויר'פֿט, דעס זעגט זעהן ח'בריג'קייט'ליע
 חונד בירגער'ליע פֿערפֿלייט'ונג'ען ח'וין. ז. רבי חלפתא, זיהן דעו דוסא
 ח'וי: כפר-חנינא, זיהטע: ווען זעהן בייח'זאמען זיטלען חונד זיך איט דער
 חורה בעט'ח'טיג'ען, בע'ינדעט זיך דיח שכינה חונטער זיהנען; דען דיח
 טרי'פֿט זיהט: "ג'חטט טע'וועט זיך ח'ין ח'ין דער ג'חטט'ליען ג'עאיינדע."
 ווע'ען זיעסע זיך ח'בער ענטנעה'מען, ד'חס דיע'ע: ח'ויך פֿון פֿינ'ען ג'יט?
 ע: היסט ח'ין דער טרי'פֿט: "זיינען חונד זיט'טעט ער ח'וין ערדען."
 ווע'ען זיעסע זיך ח'בער ענטנעה'מען, ד'חס דיע'ע: ח'ויך פֿון דען דרייען ג'יט?
 ע: היסט ח'ין דער טרי'פֿט: "ח'ין דער איטטע דער רי'טער רי'טעט ער"
 (ג'חטט). — חונד ווע'ען, ד'חס דיע'ע: ח'ויך פֿון ל'ווייטן ג'יט? ע: היסט:
 "ד'מן בעז'פֿרע'ען זיך דיח ג'חטטע: פֿיר'טיג'ען ח'ינער איט דעס ח'נדערן —
 ג'חטט ה'רט': איט ח'ן חונד פֿערניא'ט: " חונד ווע'ען ענד'יך, ד'חס דיע'ע:
 זעלב'ט פֿון ח'ינעס ח'ינליג'ען ג'יט? ע: היסט: "ח'ווער ח'רטען, ווע'ן ח'יך
 דיח פֿער'ח'ח'סונג ל'ור ערו'ח'ה'מנג ח'ינע: ח'מען זיין ווערדע, ווערדע ח'יך ל'ו

אזכיר את שמי אבא אליה וברכתיה: ^ה רבי אלעזר איש
 ברתוחא אומר תן לו משלו שאתה ושלקך שלו וכן ברוד
 הוא אומר כירממה הכל ומידך נחננו לך: ^ט רבי יעקב
 אומר המסלה בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר
 מהנאה אילן זה מהנאה ניר זה מעלה עליו הכתוב
 כאלו מתחייב בנפשו: ^י רבי דוסתאי בר ינאי משום רבי
 מאיר אומר כל השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו
 הכתוב כאלו מתחייב בנפשו שגאמר רק השמר לך
 ושמור גפשה מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו
 עיניך יכול אפילו תקפה עליו משנתו תלמוד לומר ופן
 יסורו מלבבך כל ימי חייך הא אינו מתחייב בנפשו עד
 שישב ויסירם מלבו: ^{יא} רבי חנינא בן דוסא אומר כל
 שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל

דיר קחאטען חונד דיק: עגנען. " ה. רבי אלעזר חוי: ברתוחא: חגטע: גיב חיהס
 (גחטט) טחן דעס ויינגען, דען דוז איט דעס דיינגען: זינד זיין; וף הייסט
 ע: חויך בייח דוד: " דען טחן דיר קחאטט חוץע, חוי: דיינער הענד געבען
 ויר ע: דיר. " ט. רבי יעקב: חגט: ווער חויך דעס וועגע זערנענד ווחנדעלט,
 זך חבער חונטערברייט חונד: פרייט: " חה, וויח טחן חזיט דייער בויט!
 וויח טחן חזיט דייער פורטע! " דען בעטרחהטעט דיח טרייט, חוץ: החבע
 ער זיך: ענבוט פערטוידעט. י. רבי דוסתאי, וזהו ינאי, נחמענו ר' מאיר,
 חגטע: ווער נור חוין חייכליגע: וחרט טחן ויינער משנה פערטיסט, דען
 בעטרחהטעט דיח טרייט, חוץ: החבע ער זיך: ענבוט פערטוידעט; דען ע:
 הייסט; " וף היטע דיק דען חונד בעווחהרע דיינע: ועעלע ווחהן, דחס דוז
 דיח דינגע ניכט פערגעסעט, דיח דיינע חויגען געוועהען החבען, " נון
 קחננטע חחן עטווח גוויבען, דחס דייער: חויך דחן גילט, ווען דיח משנה
 זיינע קרחהטע חייבערויטיגען החט; דחרוס הייסט ע: ווייטער: " חונד דחס
 זיח דיינעס הערלען ניכט ענטווייכען, וף חנגע דוז זעבט! " —
 פחוגליך החט ער זיך ניכט עהער: ענבוט פערטוידעט, חוץ: בי: ער זיח
 נחלחסיג: זיינעס הערלען החט ענטווייכען זחמען. יא. רבי חנינא, וזהו
 דוסאי, חגטע: וף פורט פחר פעהלטריוטען דער טהעחריע (חכמה)
 פחרחגעחנגען, דח חזיט דיח טהעחריח טחן דויער; וף חבער

שְׂחַכְמָתוֹ קוֹדֶמֶת לְיִרְאַת הַשָּׂאוֹ אִין חֲכָמָתוֹ מִתְקַיְמָת׃
 יב הוּא הָיָה אוֹמֵר כֹּל שְׂמַעְשׂוּי מְרַבִּין מִחֲכָמָתוֹ חֲכָמָתוֹ
 מִתְקַיְמָת וְכֹל שְׂחַכְמָתוֹ מְרַבְרָה מִמַּעְשׂוּי אִין חֲכָמָתוֹ
 מִתְקַיְמָת׃ יג הוּא הָיָה אוֹמֵר כֹּל שְׂרוּחַ הַבְּרִיּוֹת נוֹחָה
 הַיְמָנִי רֵיחַ הַמְּקוֹם נוֹחָה הַיְמָנִי וְכֹל שְׂאִין רֵיחַ הַבְּרִיּוֹת
 נוֹחָה הַיְמָנִי אִין רֵיחַ הַמְּקוֹם נוֹחָה הַיְמָנִי׃ יד רַבִּי הוֹסָא
 בֶּן הֶרְכִּינִים אוֹמֵר שְׁנָה שֶׁל שְׁחֵרִית וַיֵּין שֶׁל צְהָרִים
 וְשִׁיחַת תֵּילָדִים וְיֹשִׁיבַת בְּתוּלֵי כְּנַסְיוֹת שֶׁל עַמֵּי הָאָרֶץ
 מוֹצִיאִין אֶת־הָאָדָם מִן־הָעוֹלָם׃ יו רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדְעִי
 אוֹמֵר הַמְּחַלֵּל אֶת־הַקְּדוּשִׁים וְהַמְּבַזֵּה אֶת־הַמּוֹעֲדוֹת
 וְהַמְּלַבֵּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים וְהַמְּפַר בְּרִיתוֹ שֶׁל
 אֲבִרְהָם אָבִינוּ וְהַמְּנַלְהֵה פָּנִים בַּתּוֹרָה שְׁלֹא כִּהְלָכָה
 אַף־עַל־פִּי שְׂיֵשׁ בְּיָדוֹ הַתּוֹרָה וּמַעְשִׂים טוֹבִים אִין לוֹ
 חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא׃ טז רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל אוֹמֵר הַיּוֹה קָל

דיח טהעמריע דער פֿורכט פֿער פֿעהלטרטטען פֿערמנגעמנגען, דח חזיט
 דיח טהעמריע פֿמן קיינער דויער. יב. פֿערנער זמגעט ער: יעדער, דער
 אעהר פֿרמקוי: (מעשה) חז: טהעמריע הזט, דעטען טהעמריע חזיט דויער=
 הזט, ווער חבער אעהר טהעמריע חז: פֿרמקוי: הזט, דעטען טהעמריע
 חזיט ניכט פֿמן דויער. יג. נחך זמגעט ער: ווער דען אענטען געניגט,
 געניגט חזיך גמטט, חוגד ווער דען אענטען ניכט געניגט, געניגט חזיך גמטט
 ניכט. יד. רבי הוסא, זמהן דעו הרכינס'ז, זמגעט: דער אפרגענטלחך, דער
 איטמג:ווין, דח: טחנדעון איט קינדערן חוגד דח: וויזען חז דען זמגען=
 היזערן דע: פֿחבען: ברינגען דען אענטען חזי: דער וועלט. טז. רבי אלעזר
 המודעי זמטע: ווער הייליגטהיאער ענטווייהט, דיח פֿייערטמגע פֿערמחטעט,
 ווער זיינען נחכטען חפֿעענטליך בעטמחט, ווער דח: בוכדע:לייכען חוכ:ערעו
 פֿחטער: אברהם לערוטמרט חוגד ווער טרמדיטימנווידריגע דייטוכגען חז
 דיח חורה הינייכלגעט, חזין זמלכער אמון, ווען ער חזיך זמנט חזין חורה=
 קונדיגער חוגד טוגענדזיבענדער אמון חזיט, הזט דענמחך קיינען חכטהייל
 חן דער לוקינכטיגען וועלט. טז. רבי ישמעאל זמגעט: זיח דעס גרמטען

לְרֹאשׁ וְגוֹחַ לְתַשְׁחָרֵת וְהוֹרָה מִקְבֵּל אֶת־כָּל־הָאָדָם
 בְּשִׂמְחָה: יי רבי עקיבא אומר שחוק וקלות ראש
 מרגילין את־הָאָדָם לְעֵרוּהָ: מסורת סוג לתורה מעשרות
 סוג לעשר נדרים סוג לפרישות סוג לחכמה שתוקה:
 יי הוא הנה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתרה
 נודעת לו שנברא בצלם אלהים שנאמר כי בצלם אלהים
 עשה את־הָאָדָם: חביבין ישראל שנקראו בנים (למקום)
 חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום שנאמר
 בנים אתם ליי אלהיכם: חביבין ישראל שנפתן להם כלי
 חמדה חבה יתרה נודעת להם שנפתן להם כלי חמדה
 שבו נברא העולם שנאמר כי לקח טוב נתתי לכם תורתִי
 אֶל־תַּעֲזֹבוּ: יי הכל צפוי וְהַרְשׁוּתָּהּ נְתוּנָהּ וּבְטוֹב

דיענט־ט־ערטיג, דעס יינגלינגע גע־ה־זיג, חונד ניס יעדען אמן פ־רינדליך חוין!
 ז. רבי עקיבא: ח־גטע: טחקערייח חונד זייטזין פ־עראייטען דען מענטען לור
 חונל־ט. דיח מסרה חזיט חזין לזין חוס דיח תורה, דח: פ־ערלעהנטען חזין לזין
 חוס דען רייט־הוס, געליכדע חזין לזין לור ענטהזל־ט: חזיט חוס דיח
 ווייהייט חזיט — טווייגען. יח. פ־ערנער: ח־גטע ער: חזין זיעבלינג (גחטטעו)
 חזיט דער מענט, דען ער ווחורדע געבילדעט, ערטח־פ־ען; חזיט פ־ח־לינג־זיע
 זיעבע חבער ווחרד חיהס קונד, ער זייח חזיט עבענבילדע גחטטעו: ערטח־פ־ען;
 זח: ח־גט דיח טריפ־ט: „דען חזיט עבענבילדע גחטטעו: ח־ט ער דען מענטען
 געאח־ט. “ זיעבלינגע זינד ישראל, דען זיח ווחורדען: ח־הגע גענח־נט; חזיט
 פ־ח־לינג־זיע זיעבע חבער ווחרד חיהנען קונד, זיח הייסען: ח־הגע גחטטעו;
 זח: ח־גט דיח טריפ־ט, חיהר זייד: ח־הגע דעו עוויגען, חזירע: גחטטעו. „זיעבלינגע
 זינד ישראל, דען חיהנען ווחרד חזין קח־טב־ח־רע: געפ־ח־ס געטענקט (דיח
 חורה); חזיט פ־ח־לינג־זיע זיעבע חבער ווחרד חיהנען קונד, עו: זייח חיהנען
 חזין קח־טב־ח־רע: געפ־ח־ס געטענקט ווחרדען, ווחזיט דיח וועלט ערטח־פ־ען
 ווחורדע; זח: ח־גט דיח טריפ־ט: „ח־ך ח־כע חזיך חזיט טרעפ־זיע זעהרע
 געגעבען; פ־ערל־ח־סט חזיט תורה ניכ־ט! יט. חזיט: חונטער־זיעגט דער
 פ־ח־רע: ח־ג, חונד דעננח־ך חזיט דיח פ־רייע ווחהזן געלח־טען; חזיט גיטע

הַעוֹלָם נִדְוֵן וְהַכֹּל לְפִי רַב הַמַּעֲשֶׂה: כִּי הוּא הָיָה אוֹמֵר הַכֹּל
 נִתְּוֵן בְּעַרְבוֹן וּמִצְוֹדָה פְּרוּסָה עַל-כָּל הַחַיִּים הַחֲנוּת
 פְּתוּחָה וְהַחֲנֻנִי מִקִּיר וְהַפְּנִקָּם פְּתוּחִים וְהַיָּד בּוֹתְבֵת וְכֹל
 הַרוּצָה לְלוֹזֹת יָבֵא וְיִלְוֶה וְהַנֶּבְאִין מַחְזִירִין תְּדִיר בְּכָל יוֹם
 וְנִפְרָעִין מִן הָאָדָם מִדַּעְתּוֹ וְשִׁלָּא מִדַּעְתּוֹ וַיֵּשׁ לָהֶם עַל
 מָה שֵׁיִסְמוּכוּ וְהַדִּין דִּין אֵמֶת וְהַכֹּל מִתְקַן לְסַעוּדָה:
 כֵּא רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אִם אֵין הַוֵּרָה אֵין הַרְדָּ
 אֶרֶץ אִם אֵין הַרְדָּ אֶרֶץ אֵין הַוֵּרָה אִם אֵין חֲכָמָה אֵין יִרְאָה
 אִם אֵין יִרְאָה אֵין חֲכָמָה אִם אֵין בְּעַת אֵין בִּינָה אִם אֵין
 בִּינָה אֵין בְּעַת אִם אֵין קָמַח אֵין הַוֵּרָה אִם אֵין הַוֵּרָה
 אֵין קָמַח: כִּי הוּא הָיָה אוֹמֵר כָּל שֶׁחֲכָמָתוֹ מְרַבָּה מִמַּעֲשָׂיו
 לְמָה הוּא דוֹמָה לְאֵילָן שֶׁעֲנָפָיו מְרַבִּין וְשָׂרָשָׁיו מוֹעֲטִין

וירד ד' וועלט גערעכטעט חונד ח'לע: קחאט חוין ד'ח מענגע דער הענדלונגען
 ח'ן. כ. פֿערנער: ח'גטע ער: ע: ח'יט ח'לע: ח'ן פֿערזח'טן געגעבען, חונד ד'ח:
 נעטן ח'יט ח'יבער ח'לע: זעבענדיגע געווען פֿען, דער ז'דען: טעהט ח'פֿען, דער
 קרחהער גיבט חוין כ'רג, ד'ח: בוך ז'עגט ח'יפֿגעטן ח'גען, ד'ח הענד טרייבט ח'ין,
 חונד ווער ל'וט ל'ו כ'רגען העט, א'ח קחאטן חונד כ'רגען, ד'ח ח'יכ'פֿרדערער
 געהען: טעט: ח'לע ט'גע הערוס חונד ח'לען ז'ך פֿח'ט מענטען בעל'ה'ל'ט א'ט
 ח'דער ח'הנע ז'ינע ח'ינו'ל'ג'וג — ז'ח קחנען ח'יפֿווייטען, ו'חרוין ז'ח ז'ך
 ז'טיטלען; ד'ח פֿרדערונג ח'יט ח'ינע גערעכטע פֿרדערונג, חונד ח'לע: ח'יט
 ל'בערייטעט ל'ר א'ח'ל'יט. כֵּא רַבִּי אֶלְעָזָר, ז'ה'ן עזריה'ז, ח'גטע: ו'ח ק'ינע
 חורה ח'יט, ד'ח ח'יט ק'ינע ז'טט'ל'כ'ק'יט, ו'ח ק'ינע ז'טט'ל'כ'ק'יט ח'יט. ד'ח
 ח'יט ק'ינע הורה; ו'ח ק'ינע ו'י'ה'יט ח'יט, ד'ח ח'יט ק'ינע פֿורכ'ט (ח'דער ט'י'ח),
 ו'ח ק'ינע פֿורכ'ט ח'יט, ד'ח ח'יט ק'ינע ו'י'ה'יט; ו'ח ק'ין פֿער: ח'נד ח'יט,
 ד'ח ח'יט ק'ינע פֿערנוכ'ט, ו'ח ק'ינע פֿערנוכ'ט ח'יט, ד'ח ח'יט ק'ין פֿער: ח'נד;
 ו'ח ק'ין אעהל (ק'ין כ'הרונג: ל'וויג) ח'יט, ד'ח ח'יט ק'ינע ו'יסענט'פֿעט, ו'ח ק'ינע
 ו'יסענט'פֿעט ח'יט, ד'ח ח'יט ק'ין אעהל. כֵּא. נ'חך פֿל'עגטע ער ל'ו: ח'גען: ווער
 אעהר טהע'פֿריע ח'ל: פֿר'ח'ק'י: העט, ו'ח'יט ח'יט דער ו'ח'ל' ל'ו פֿער'ג'ל'י'ען?
 א'ט ח'ינעס כ'י'ע, דעסען ל'וויגע פֿיען, דעסען ו'חורלען ח'בער וועניג ז'נד;

והרוח באה וענקרתו והופכתו על פניו שנאמר והיה
 בערער בערבה ולא יראה כירבא טוב ושכן חררים
 במדבר ארץ מלחה ולא תשב. אבל כל שמעשיו
 מרבין מחכמתו למה הוא דומה לאילן שענפיו מועטין
 ושרשיו מרבין שאפילו כל הרוחות שבעולם באות
 ונושבות בו אין מזיזין אותו ממקומו שנאמר והיה בעץ
 שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי
 יבא חם והיה עליהו רענן ובשנת בצורת לא ידאג ולא
 ימוש מעשות פרי: כג רבי אלעזר (בן) חסמא אומר
 קנין ופתחי נדה הן הן גופי הלכות. תקופות
 וגמטריאות פריפריות לחכמה: רבי חנניא וכו'.

חיין ויכר: חס קחאט, עכטווחורלנט חיהן חונד: טירטלט חיהן לו בהדען;
 זי: חגט חויך דיח טריפט (פחן חיינעס אחננע, דער זיך חויף מענטען חונד ניכט
 חויף גחטט פערלחטט); "ער ווירד חיינעס ערער חויף דער היידע גלייכען חונד
 ניח: זעהען, ווען גוטע: קחאט; ער ווירד, חוידעררענד חין דער וויטע,
 חויף: חליגעס חונד חוכבעווחהנכחערעס בהדען ווחהנען" (ירמיה י"ז, ו').
 הינגעגען ווער אעהר פרוקיי: חן: טהעחריע החט, וחמיט חייט דער לו
 פערגלייכען? איט חיינעס בויע, דעסען לוויגע וועניג, דעסען ווחורלנען חבער
 פיעל: זינד; ווען חויך חוללע חרקחנע דער וועלט קחאטן חונד חויף חיהן
 חוס: טיראטען, זיח קחנעטען חיהן ניכט פחן דער: טעללע בעוועגען; זי: חגט
 חויך דיח טריפט (פחן חיינעס אחננע, דער גחטט פערטרויט): "ער ווירד
 חיינעס בויע גלייכען, דער, חס וחוסער געפאלנלט, חונד חס בחכע זיינע
 ווחורלנען: טרעקקט; ער אערקט ניכט, ווען היטלע חיינטריטט, זיין לויב בלייבט
 חיאוער גרין, חיהן קיאוערט קיין איסיחהר, חונד ניח החרט ער חויף פריכטע לו
 טרעגען" (ירמיה י"ז ח'). כג. רבי אלעזר חסמא: חגטע: קנין חונד פחחיהנדה*)
 זינד וועענטליכע טרעדיטיחנען; חוטחנחאיע: זינד פערפעריען לור ווייהייט.

(* קנין דיע זעהרע חיבער דיח חופפער חוי: דער קחטע דע: געפליגען;
 ווחרחיבער חייין בעווחנדערער טרעקטחט חונטער דעס קחאטן קנין
 עקזייטרט; פחחיהנדה: זינד זעהרען חין בעטרען דער פרויענרייניגונג.

פרק רביעי

כל ישראל וכו'.

א בן זומא אומר איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר
מכל מלמדי השכלתי (ביערוחיק שיהיה לי): איזהו גבור
הכובש את יצרו שנאמר טוב ארך אפים מגבור ומושל
ברוחו מלכד עיר: איזהו עשיר השמח בחלקו שנאמר
יגיע כפיה כי תאכל אשריה וטוב לך. אשריה בעולם הזה
וטוב לך לעולם הבא. איזהו מכבד המכבד את חבריו
שנאמר כי מכבדי אכבד ובני יקלו: ב בן עזי אומר הנה רץ
למצוה קלה ובהם מן העברה שמצוה גררת מצוה ועברה
גררת עברה ששכר מצוה משכר עברה עברה.
ג הוא היה אומר אל תהי בו לכל אדם ולא תהי מפליג לכל

פיערטעו קאפיטעל.

א. בן זומא ומגטע ווה: היסט חין ווייער? דער פֿון חיינעס יעדען (עהרע
חניאט; זן היסט ע: חין דער טריפט: "פֿון יעדעס, דער איך בעלטהרט,
החב' איך (עהרע חנגענחאטען". ווה: היסט חין העלר? דער זיינע בעגיערדע
בעלוינגט; זן היסט ע: חין דער טריפט: "טחפפערער חייט דער חנגאיטיגע,
חזן דער העלר, חונד דער הערר זיינער (יידענשפֿטען בעסער חזן: טחרטע=
ערחבערער. "ווה: היסט חין רייכער? דער זיך איט דעס בעגניגט, ווה: חיהס לו
טיין געווערדען; זן, ומגט דיח טריפט; "געניעסעט דוז דיינער הנדע פֿנייס,
היין דיר, דוז החוט ע: גוט!" היין דיר חין דיענער וועלט, דוז החוט
ע: גוט לור קינפטֿיגען וועלט. ווה: היסט חין עהרווירדיגער חזן? דער דיח
אענטען עהרט; זן ומגט חויך דיח טריפט: "דיח איך עהרטן, עהר' חיק וויעדער,
חונד דיח איך פֿערטאמהען, ווערדען פֿערמחטעט. "כ. בן עזי ומגטע: זויפע לו
יעדער חומויכטיגען מצוה (גחטטיכע: געבחט) חו'ענטזויפע יעדער זינדע; דען
יעדע מצוה ליעהט חיינע מצוה חונד יעדע זינדע חיינע זינדע נחך זיך; דער זיהן
דער מצוה חייט דיח מצוה זעלבזט חונד דיח: טרמחפע דער זינדע דיח זינדע
זעלבזט*). ג. פֿערנער ומגטע ער: פֿערמחטע קיינטאענטען חונד פֿערווירן קיינע
(*) דיע געוויסענורהע נחך דער חוויזיבונג חיינער ערדען הנדלונג חונד
דיע געוויסענוביסע נחך חיינער בעגנחגענטען זינדע.

דְּבַר שְׂאִין לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׁעָה וְאִין לָךְ דְּבַר שְׂאִין לוֹ
מְקוֹם: י רבֵי לְוִיטָם אִישׁ יִבְנֶה אוֹמֵר מְאֹד מְאֹד הָיָה
שְׂפַל רוּחַ שְׁתַּקְנוֹת אֲנוּשׁ רָמָה: ח רבֵי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה
אוֹמֵר כָּל־הַמְּחַלְלֵל שֵׁם שָׁמַיִם בְּסִתְרֵי גַפְרֵי עֵין מִמְּנוֹ בְּגָלוּי
אֶחָד בְּשׁוֹנֵג וְאֶחָד בְּמִזִּיד בְּחֻלּוֹל הַשֵּׁם: י רבֵי יִשְׁמַעְאֵל
(פֵּר רבֵי יוֹסִי) אוֹמֵר הַלּוֹמֵד עַל מְנַת לְלַמֵּד מִסְפִּיקוֹן בְּיָדוֹ
לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד וְהַלּוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת מִסְפִּיקוֹן בְּיָדוֹ
לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד (לְשִׁמּוֹר) וְלַעֲשׂוֹת: י רבֵי צְדוּק אוֹמֵר אֵל
(תְּפָרוֹשׁ מִן הַצְּבוּר וְאֵל תַּעֲשֵׂ עֲצָמָה בְּעִזְרֵי חַדְיָנִין וְאֵל)
תַּעֲשֵׂה עֲטָרָה לְחַתְּנֶךָ לִבָּהּ וְלֹא קְרָדוֹם לְחִפְרֵיָהּ וְכֹךְ
הָיָה הַלֵּל אוֹמֵר וְדֹאשְׁתַּמֵּשׁ בְּתַנְאֵי חֵלְפָה הָא לְמִדְתָּ כָּל־
הַנְּהַנְהָה (ל"ח הַנְּאֻוֹת) מִדְּבָרֵי חַוְרָה גּוֹטֵל חַיִּיו מִן הָעוֹלָם:
ח רבֵי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל־הַמְּכַבֵּד אֶת הַחַוְרָה גּוֹפּוֹ מְכַבֵּד
עַל הַבְּרִיּוֹת וְכָל הַמְּחַלְלֵל אֶת הַחַוְרָה גּוֹפּוֹ מְחַלְלֵל עַל

וְחַכְע; דַּעַן עַו גִּיבַט קִינְטֵן אַענְטֵטֵן, דַּעַר נִיכְט: יינַע: טוֹנֵרַע, חוֹנֵד קִינַע: וְחַכְע,
דִּיח נִיכְט חִינְטֵטֵן חִיֵּהֲרַעַן חֵרַט הַחֵבַעַן קֵחְנֵטֵט. ד. רבֵי לְוִיטָם חוּי: יִבְנֶה: וְחַגְטֵט:
יִיח רַעֲכֵט: עַהֲר דַּעֲוִיטֵהִיג! דַּעַן דַּעַן אַענְטֵטֵן הַחֵפְטֵטֵטֵט חִיט — וּוִירַחַעֲר!
ה. רבֵי יוֹחָנָן, וְהֵהֵן בְּרוּקָה'וֹ, וְחַגְטֵט: וּוַעַר דַּעַן כְּחַחֵטֵן דַּעַן הַיִּחְטֵטֵטֵט (גְּחֵטֵטֵטֵט)
הַיִּחְטֵטֵטֵט עַנְטֵטֵטֵטֵט, דַּעַן טֵרִיכְטֵטֵט דִּיח: טֵרַחֲפֵטֵט חֵפְטֵטֵטֵטֵטֵטֵט — חוּי: פֵּעַר: עַהֲר
חֵדַעַר חוּי: אוֹטֵהוּוִיזֵטֵטֵט, גְּוִיכְטֵטֵטֵטֵט בִּיח עַנְטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט דַּעַן גְּחֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט כְּחַחֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט
(דִּיח חֵהֲדוֹקֵט פֵּחְוֵטֵטֵט חִיחְחֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט). ו. רבֵי יִשְׁמַעְאֵל: וְחַגְטֵטֵט: וּוַעַר חֵחַן
דַּעַר חֵבִיכְטֵטֵט וְעַרְכֵטֵט, חוּס לֹא וְעַהֲרַעַן, דַּעַס גְּעוֹיִכְטֵטֵט עַו, לֹא וְעַרְכֵטֵטֵט חוֹנֵד לֹא
וְעַהֲרַעַן; וּוַעַר חֵבַעֲרֵטֵט וְעַרְכֵטֵט, חוּי דַּעַר חֵבִיכְטֵטֵט, חוּס חוּי: לֹא חֵיבַעַן, דַּעַס גְּעוֹיִכְטֵטֵט
עַו, לֹא וְעַרְכֵטֵטֵט, לֹא וְעַהֲרַעַן חוֹנֵד חוּי: לֹא חֵיבַעַן. ה. רבֵי צְדוּק: וְחַגְטֵטֵט: אַחֲכַעֲר: יִיח
(דִּיח חוֹרָה) נִיכְט לֹא קֵרְחֵטֵטֵט, חוּס דְּחַחֵטֵטֵט לֹא פֵרַחֲגֵטֵטֵט, חוּיכְטֵטֵט לֹא: וְפֵחְטֵטֵטֵטֵט,
חוּס דְּחַחֵטֵטֵט לֹא גְרַחֲכֵטֵטֵט; וְחֵ הַחֵטֵטֵט חוּיכְטֵטֵט הַלֵּל גְּעוֹחֵטֵטֵט: וּוַעַר יִיךְ דַּעַר קֵרְחֵטֵטֵטֵט חוּי:
וּוַעַרְקֵטֵטֵטֵט בַּעֲדֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט. הַיַּעֲרוּי: פֵּחְוֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט: וּוַעַר פֵּחְוֵטֵטֵטֵטֵטֵט דַּעַר חוֹרָה טוֹטֵטֵטֵטֵטֵט
לִיעַהֲטֵטֵט, כִּיחְטֵטֵטֵט יִיח וְעַבֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט דַּעַר וּוַעֲטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט. ה. רבֵי יוֹסִי: וְחַגְטֵטֵטֵט: וּוַעַר דִּיח
חוֹרָה פֵּעַרְעַהֲרַטֵטֵט, דַּעַסֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט פַּעֲרוֹמֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט חִיטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט חוּיכְטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט דַּעַן אַענְטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט גְּעַעֲהֵרַטֵטֵט,
חוֹנֵד וּוַעַר דִּיח חוֹרָה עַנְטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט, דַּעַסֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט פַּעֲרוֹמֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט חִיטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט דַּעַן אַענְטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵטֵט

הבריות: ט רבי ישמעאל בנו אומר החשך עצמו מן הדיו
 פורק ממנו איכה וגזל ושבועת שוא, והגם לבו כהוראה
 שוטה רשע וגם רוח: י הוא הנה אומר אל תחי דן יחידי
 שאין דן יחידי אלא אחד ואל תאמר קבלו דעתי שהן
 רשאים ולא אתה: יא רבי יונתן אומר כל המקנים את
 התורה מעני סופו לבטלה מעשר וכל המבטל את
 התורה מעשר סופו לבטלה מעני: יב רבי מאיר אומר
 הוה ממעט בעסק ועסק בתורה והוה שפל רוח בפני
 כל אדם ואם בטלת מן התורה ישלך בטלים
 הרבה כנגדה ואם עמלת בתורה ישלו שכר הרבה
 לתן לך: יג רבי אליעזר בן יעקב אומר העושה מצוה
 אחת קונה לו פרקליט אחד והעובר עברה אחת קונה לו
 קטגור אחד תשובה ומעשים טובים כתרים בפני

חזק עלטהרט. ט. דעסען: וקהן, רבי ישמעאל, חגטע: ווער זיך דעס ריכטען
 ענטליעהט, דער ענטלעדיגט זיך דען העסען, דען רויבען: חו' דער פערטעבליכען
 טוירע, חונד ווער חזוןטערטרויט איט דעס בעטיידען חזיט, דער חזיט חזין
 טהער, חזין בחזעוויכט חונד העכטיהיגער אענט. י. נחך פאלעגטע ער לו
 חגטען: ריכטע נייע חזון, דען חזוןטערטער חזיט נור דער חזינליגע (גחטט);
 חגע חזיק ניכט (לו דיינען איטריכטערן): נעהאט איינע איינע חזון! דען דיען
 העקט פון חזינען חב, ניכט פון דיר. יא. רבי יונתן חגטע: ווער דיח חורה
 חזיט: טחנדע דער חראוטה הענט, דער ווירד זיח חס ענדע חזיט: טחנדע דען
 רייכטהווא: הענטען, חונד ווער דיח חורה חזיט רייכטהווא פערנחעןחסיגעט,
 דער ווירד חס ענדע חזיט חראוטה זיח פערנחעןחסיגען איסען. יב. רבי מאיר
 חגטע: זיח אחסיג חזיט געטחעט חונד פלייסיג חזין דער חורה; זיח חזיק געגען
 יעדען אענטען נחגייעביג. חגטע דוח דיק פון דער חורה חזיט; חגלייך: טעלען
 זיך דיר: טחרונגען חזין אענגע חזין, טרענגט דוח דיק חבער חזין דער חורה חזיט,
 דמן החט ער (גחטט) דער בעלחנהנג פיען, דיר לו געבען. יג. רבי אלעזר,
 חזיט יעקב'ז, חגטע: ווער חזיק נור חזינע מצוה חזינחזיט, דער ערווירכט
 זיך חזינען פיר: פערטער, חונד ווער חזיק נור חזינע: זינדע בעגעהט, דער זיעהט
 זיך חזינען חנקלחגער לו, בוסע חונד ענדע טהחטען: זינד הערניטע ווידער

הפורענות: יד רבי יוחנן הסנדלר אומר כל-בגסיה
 שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאניה לשם שמים
 אין סופה להתקיים: טו רבי אלעזר בן שמוע אומר
 יהי כבוד תלמידה חביב עליה כשלה וכבוד חבריה
 כמזרא רבה ומזרא רבה כמזרא שמים: טז רבי יהודה
 אומר הנה זחיר בתלמוד ששגנת תלמוד עלה זרון:
 יז רבי שמעון אומר שלשה כתרים הן כתר תורה
 וכתר בהונה וכתר מלכות וכתר שם טוב עולה על
 גביהן: יח רבי נהורי אומר הנה גולה למקום תורה ואל
 תאמר שהיא תבוא אחריה שחבריה יקמויה בידה
 ואל-בינתה אל-תשען: יט רבי ינאי אומר אין בדינו
 לא משלות הרשעים ואף לא מיסורי הצדיקים:

אונג'יקקוֹפֿהֶלֶן. יד. רבי יוחנן הסנדלר (טוהאמכער) :הגטע: יעדער פֿערמיין
 חיס נחמען דע: היאען: (גהטטע): געזטיֿטעט, בעזטעהט; חזט ער חבער
 ניכט חיס נחמען דע: היאען: געזטיֿטעט, זף הזט ער לונטלט קיינען
 בעזטחנד. טו. רבי אלעזר'ז: זףהן שמוע'ז, :הגטע: הזלטע חזיף דיז עהרע
 דייענע טייערז, ויז חזיף דיז דייעגט, חזיף דיז עהרע דייענע טונגענחטען,
 ויז חזיף דיז חֿכטונג פֿיר דייענע לעהרער חונד חזיף דיז חֿכטונג פֿיר דייענע
 לעהרער ויז חזיף דיז הזֿכֿחֿטונג געגען גהטט! טז. רבי יהודה :הגטע:
 זיז בעדחֿכט:חזן חיס חונטערריֿטען, דען חזיין פֿער:עהען ביי'ס חונטערריֿטע
 קלן חונדייל: טיֿטען*). יז. רבי שמעון :הגטע: עז גיבט דרייז קרֿחנען;
 דיז קרֿחנע דער תורה, דיז פריע:טערקרֿחנע חונד דיז העררטערקרֿחנע;
 חבער דיז קרֿחנע דע: גוטען רוֿפֿע: איבערטריֿפֿט זיז חללע.
 יח. רבי נהורי :הגטע: ווהנדערע נחך חיינעס חרטע, ווף דיז תורה בליהט,
 חונד דענקע ניכט, זיז ווערדע דיר נחכֿגעהען, חדער דייענע קחללעגען ווערדען
 זיז דיר ערהחללען קחנען! טיטלע דיק חזיך ניכט חזיף דייענע פֿערנוכט!
 יט. רבי ינאי :הגטע: עז ליעגט ניכט חזן חונטערעס ערקעננטיסטעראחגען.
 דז: ווהזל דער גהטטלחטען חונד דז: זיידען דער פֿרֿחזאען לו ערקלחרען.

(* חזיין בעלעג היעלנו פֿינדעט זיך חיס חלמוד, בבא בתרא,

פֿחל. 21, זייטע 2.

כרבי מתתיהו בן חרש אומר הוה מקדים בשלום כל אדם
 ויהוה ונב לאריות ואלתהו ראש לשעלים: כ"א רבי יעקב
 אומר העולם הזה הומה לפרוזהור בפני העולם הבא התקן
 עצמו בפרוזהור כדי שתבגם למרקליון: כ"ב הוא היה אומר
 יפה שעה אחת בתשובה ובמעשים טובים בעולם הזה
 מכל חיי העלם הבא ויפה שעה אחת של קרת רוח בעלם
 הבא מכל חיי העלם הזה: כ"ג רבי שמעון בן אלעזר אומר
 אל תרצה את חברך בשעת בעסו ואל תנחמהו בשעה
 שמתו מטל לפניו ואל תשא לו בשעת גדרו ואל תשתדל
 לראותו בשעת קלקלתו: כ"ד שמואל הקטן אומר בגפול
 איבה א תשמח ובכשלו א יגל לבך: כ"ה יראה יי ורע בעיניו
 והשיב מעליו אפו: כ"ו אלישע בן אבייה אומר הלומד
 ילד למה הוא הומה לדיו בתובה על גר חדש והלומד

כ. רבי מתתיהו, ומהן חרש'ו, ומגטע: קמומע יעדעס איט דיינעס גרוסע
 לופער, חונד ייח זיבעער דער ומווען טווייך חנו דער פיינע קופף! כ"א. רבי
 יעקב ומגטע: דיעוע וועלט מיט גלייכומס דיח פמרהמלע לור קינפטיגען;
 טיקקע דיך חין דער פמרהמלע ומהל חו, חוס חין דען פמלומט חייגעמלסטען
 לו ווערדען! כ"ב. פערנער ומגטע ער: היילומער מיט חיינע: טונדע חין
 בוסע חונד עדלען טהמטען חוין דיעוער וועלט, חנו דמו: גמלע נכען חין
 דער לוקינפטיגען, חונד חיינע חיינליגע ומנעו: טונדע חין יענער וועלט
 פמרהמלער, חנו מלע נכענו: פריידען חוין דיעוער וועלט. כ"ג. רבי שמעון,
 מהן אלעזר'ו, ומגטע: בעומפטיגע דיינען פרייד ניכט ומהרענד: יינע
 למרנע, טרומטע חיהן ניכט, ומהרענד נחך יין טמדטער פמרהמלער חיהן ניכט;
 פמרהמלער חיהן ניכט, ומהרענד ער יין געליכדע חוין יך ניאמט, חונד
 בעוטרעבע דיך ניכט, חיהן לו בעווען חוס חויגענבויקקע: יינע: חונגליקקע.
 כ"ד. שמואל הקטן המטע לוס ומהל: פרוך: "פמרהמלער ניכט חב דען
 פמלע דיינע: פיינדע, חונד חב יינעס: טורלע, ומס דיין הערף יך ניכט
 פרייען, דמו עו ניכט גמטט: עהע חונד עו: איספמלע חיהן, חונד: יינען
 למרן פמלע ווענדעט" (משלי כ"ד, י"ז). כ"ה. אלישע, מהן אבייה'ו, ומגטע:
 דמו, ומו: חון חין דער יוגענד געלערנט, וממיט מיט עו: לו פמרהמלער? איט
 מיטע, געטריעבען חוין ריינע: פמשיער; חונד דמו, ומו: חון חוס מלמער

זָקֵן לְמָה הוּא דוֹמָה לְדָוִד בְּתוֹכָהּ עַל נֵיר מְחוּק: כִּי רַבִּי יוֹסִי
 בַּר יְהוּדָה אִישׁ כָּפַר הַבְּבֵלִי אֹמֵר הַלּוֹמֵד מִן הַקְּטָנִים
 לְמָה הוּא דוֹמָה לְאוֹכֵל עֲנָבִים קְהוֹת וְשׁוֹתָה יַיִן מִגִּתּוֹ
 וְהַלּוֹמֵד מִן הַזְּקֵנִים לְמָה הוּא דוֹמָה לְאוֹכֵל עֲנָבִים בְּשׂוֹלוֹת
 וְשׁוֹתָה יַיִן יֵשֵׁן: כִּי רַבִּי אֹמֵר אֵל תִּסְתַּבֵּל בְּקִנְיָן אֶלֶּא
 בְּמָה שֵׁשׁ בּוֹ יֵשׁ קִנְיָן חֲדָשׁ מִלֵּא יֵשֵׁן וְיֵשֵׁן שְׂאֵפִילוֹ חֲדָשׁ
 אִין בּוֹ: כִּה רַבִּי אֶלְעָזָר הַקָּפָר אֹמֵר הַקִּנְיָה וְהַתְּאֵה
 וְהַכְּבוֹד מוֹצִיאִין אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם: כִּט הוּא הָיָה אֹמֵר
 הַיְלָוִדִים לָמוֹת וְהַמְתִּים לַחַיּוֹת וְהַחַיִּים לְדוֹן לִידַע
 וְלַהוֹדִיעַ וְלַהוֹדֵעַ שֶׁהוּא אֵל הוּא הַיּוֹצֵר הוּא הַבוֹרֵא הוּא
 הַמְבִיֵן הוּא הַדִּין הוּא הַעֵד הוּא בָּעַל דִּין הוּא עֹתִיד לְדוֹן
 בְּרוּךְ הוּא שְׂאִין לְפָנָיו לֹא עוֹלָה וְלֹא שְׂבָחָה וְלֹא מִשׂוֹא
 פָּנִים וְלֹא מִקָּח שְׂחָד וְנֵעַ שֶׁהַכֹּל לְפִי הַחֶשְׁבּוֹן וְלֹא יִכְתִּיבָהּ

געלערנט, ווּחֵאִיט חֵיט ע: לֹא פֿערֿגֿאִיֿעֿן? אִיט טִינֿטע, געטריעכען חוֹיך
 בעטאוטלטע: פֿאפֿיער. כו. רבי יוסי, יְהֵדֵן יְהוּדָה'ז חוֹי: כפֿר־הבבלי, חֵגֿטע:
 ווער פֿען קנחבען לערנט, ווּחֵאִיט חֵיט דיעוער לֹא פֿערֿגֿאִיֿעֿן? אִיט חֵינעס,
 דער חונרייע טרויבען חֵיטט חונד וויין פֿען דער קעלטער וועג טרינקט;
 חונד ווער פֿען חֵלטען לערנט, ווּחֵאִיט חֵיט דיעוער לֹא פֿערֿגֿאִיֿעֿן? אִיט
 חֵינעס, דער ריייע טרויבען חֵיטט חונד חֵלטען וויין טרינקט. כו. רבי מאיר
 חֵגֿטע: טויע ניכט חוֹיך דיח קחנע, חֵנדערן חוֹיך דֵחֵ, ווּחֵ: דֵחֵרִין ענטהחֵלטען
 חֵיט! ע: קחן חֵינע נייע קחנע פֿען חֵלטען ווינע: יין, חונד חֵינע חֵלטע,
 ווּחֵרִין ייך ניכט חֵינע חֵלטען אָזוט בעפֿינדעט. כה. רבי אלעזר הקפֿר: חֵגֿטע:
 דער נייד, דיח ווּחֵלטע חונד דער עהרגיין ברינגען דען אענטען חוֹי: דער
 וועלט. כט. כחך פֿעלעגטע ער לֹא חֵגֿען: ווּחֵ: געבֿהרען ווירד, חֵיט לֹאן טחֵדע
 בעוטיאחט, דיח טחֵרטען, בעלעכט, דיח בעלעכטען, געריכטעט לֹא ווערדען —
 דחֵיט אָחן ערֿפֿהרע, בעקענע חונד וויסע, דחֵט ער דער חֵלטעֿטיגֿע,
 ער דער בילדערע, ער דער טחֵפענדע, ער דער פֿריפענדע, ער דער
 ריכטער, ער דער לייגע, ער דער געריכט: פֿהרדערער חונד ער ע: חֵיט,
 דער חֵינע ריכטען ווירד. געלחבט: ייח ער! פֿהר חֵיט פֿינדעט קיין
 חֵלטע, קיין פֿערֿגעטען, קיין חֵנעהען חונד קינע בעוטעכונג: טחֵטט,
 וויסע חוֹיך, דייעניעדען ווירד חֵלטע: חֵי רעכונג געברחֵט! חֵט דֵיך פֿען ווּחֵהנע

וְיָצְרָהּ שְׁהַשְׂאוֹל בֵּית מְנוּס לָךְ שְׁעַל כְּרִיחָהּ אֶתָּה נוֹצֵר
וְעַל כְּרִיחָהּ אֶתָּה נוֹלָד וְעַל כְּרִיחָהּ אֶתָּה חַי וְעַל כְּרִיחָהּ
אֶתָּה מֵת וְעַל כְּרִיחָהּ אֶתָּה עֲתִיד לָתֵן רֵיחַ וְהַשְׁבוֹן לְפָנַי
מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רבי חנניא וכו'.

פ ר ק ה מ י ש י

כל ישראל וכו'.

א בְּעִשְׂרָה מְאֻמְרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם וּמָה תִּלְמוּד לֹאמַר
וְהָלֹא בְּמֵאמָר אֶחָד יָכוֹל לְהַבְרִיאוֹת אֱלֹהִים לְהַפְרֵעַ מִן
הַרְשָׁעִים שְׂמֵא בְּדִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּעִשְׂרָה מְאֻמְרוֹת
וּלְתֵן שָׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים שְׂמִקְוִימִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא
בְּעִשְׂרָה מְאֻמְרוֹת: בְּעִשְׂרָה דוּרוֹת מְאָדָם וְעַד נָח לְהוֹדִיעַ
בְּמָה אֶרֶךְ אַפְיִם לְפָנָיו שְׁכָל הַדוּרוֹת הָיוּ מְכַעֲסִין וּבְאִין

ניכט בעטהערען, חנו: זייח דחו: גרמכ דיר חיינע לופלכט: טיטחטטע; דען
ווידער דיינען ווילןען ביזט דוז געטחפעען, ווידער דיינען ווילןען געבכערען
ווירדען; ווידער דיינען ווילןען לעבזט אונד טירבוט דוז, אונד זי ווירט דוז
חויך חיינטט ווידער דיינען ווילןען רעכענטחפעט חבלעגען איסען פֿער דעס
קחניגע חלזער קחניגע, דעס הייליגען, געלחכט זייח ער!

פִּינְפִּטְעוֹ קַאפִּיטְעל.

א. דורך לעהן חוי: פריכע, זחגט דיח טריכט, געטחה דיח וועלטחפעונג (*).
אונד וחו: ווילן דחאיט געוהגט זיין? דיח גחלנע טחפעונג הֶחֱטטע דחך
ווהזן דורך חיינען חוי: פרוך ערפֿחגן קחנען? חלזיין דיח גחטטחפען: חלזען
בעטרחכטט ווערדען, דחס זיח פֿערדערבען, אונד דיח פֿרחהמען: חלזען
בעלזעהנט ווערדען, דחס זיח ערהחלסטען חיינע וועלט, דיח דורך לעהן חוי:
פריכע ערטהפעען וווירדען. ב. לעהן געטלעכט: פֿחגן לעהנט דיח טריכט
פֿחן ארם ביז נח, דחאיט אמן דיח חויסערחרדענטליכע חחגחאיטהיגקייט
גחטטע: קענען לערנע, חחאחטליכע געטלעכטער החבען זיך גחטטלח: פֿחרט=

(* חין דער ערלזעהלונג דער טחפעונג: געטיכטע: טעהט לעהנחחן:
„גחטט: פֿרחך, ע: ווערדע“ אונד „ע: זייח“ חז: וו.

עד שֶׁהֵבִיא עֲלֵיהֶם אֶת־מִי הַמַּבּוּל: ג. עֲשֶׂרָה הַדּוֹרוֹת מִנֵּחַ
 וְעַד אֲבָרְהָם לְהוֹדִיעַ בְּמַה אָרְךְ אַפְּסִים לְפָנָיו שֶׁכָּל הַדּוֹרוֹת
 הָיוּ מִבְּעִיסִין וּבְאִין עַד שָׁבָא אֲבָרְהָם אָבִינוּ וְקָבַל שֶׁכֶר
 בָּלָם: ה. עֲשֶׂרָה נְסִיוֹנוֹת נִתְּנָסָה אֲבָרְהָם אָבִינוּ וְעַמְד בְּכָלֶם
 לְהוֹדִיעַ בְּמַה חֲבָתוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם אָבִינוּ: ה. עֲשֶׂרָה נְסִים
 נַעֲשׂוּ לְאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם וְעֲשֶׂרָה עַל הַיָּם: י. עֲשָׂר מִכּוֹת
 הֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם וְעֲשָׂר
 עַל הַיָּם: י. עֲשֶׂרָה נְסִיוֹנוֹת נָסוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בַּמִּדְבָּר שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּנָּסוּ אוֹתִי זֶה עֲשָׂר פְּעָמִים וְלֹא
 שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: ה. עֲשֶׂרָה נְסִים נַעֲשׂוּ לְאֲבוֹתֵינוּ בְּבֵית
 הַמִּקְדָּשׁ. לֹא הִפִּילָה אִשָּׁה מִרְיַח בָּשָׂר הַקָּדֵשׁ וְלֹא הִסְרִיחַ
 בָּשָׂר הַקָּדֵשׁ מֵעוֹלָם, וְלֹא נִרְאָה זָכוּב בְּבֵית הַמִּטְבָּחִים,
 וְלֹא אִירָע קָרִי לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַבְּכָרִים, וְלֹא כָּבוּ הַנְּשָׂמִים

געפֿעֿןלנלט, ביי ער דיח וינדפֿאָטֿה חיבער ייח געברחֿט. ג. לעהן געטלעכטוֹ=
 פֿעֿןגען לֿהֿזֿט דיח טריפֿט פֿעֿן נח ביי אברהם, דחויט אמן דיח חויסער=
 חרדענטליכע וְחִנְגֿאִיטֿהֿגֿקִיט גֿחֿטטעו קעננען לערנע; דען וְחִיטֿלֿיכע
 געטלעכטער הֿחֿבען זיך גֿחֿטטלֿחֿן: פֿערטגעפֿעֿןלנלט, ביי אברהם געקחֿאטען
 חונד דיח פֿערגעטלֿונג חוֹזער חיבער זיך גענחֿאטען. ד. דורך לעהן פֿער=
 זוכגען ווחורדע חונער: טחאטֿהֿטער אברהם געפֿריפֿט, חונד ער בעזטֿחנד
 חין חוֹזען; דינו בעווייט דיח חונבעגֿרעללטע זיעבע אברהם'ו לו גֿחֿטט.
 ה. לעהן ווחונדער געטֿהען חונערן פֿחֿטערן חין מצרים חונד לעהן חֿס
 אעערע. ו. איט לעהן פֿחֿגען הֿחֿט דער הייליגע, געלחֿבט זייח ער! דיח
 עגיפֿטער חין עגיפֿטען חונד איט לעהן חֿס אעערע הייזגעזאָט. ז. לעהנחֿחֿן
 הֿחֿבען חונערע פֿחֿטער גֿחֿטט פֿערזאָט חין דער ווייטע; זח: חגט דיח
 טריפֿט: "חונד זייח הֿחֿבען איך יעטלט טחן לעהנחֿחֿן פֿערזאָט חונד
 דעננחֿך איינער: טיחאט ניכט געהֿרֿכֿט". ה. לעהן ווחונדער געטֿהען
 חונערן פֿחֿטערן חין הייליגען טעאפֿען: יע הֿחֿט חיינע פֿרויח דורך
 דען גערך דע: הייליגען חֿפֿערפֿלייטע: פֿעהגֿעברען; ייח חויט
 דח: הייליגע חֿפֿערפֿלייט: טינקענד געווחרדען; ייח ווחרד חיינע
 טחויטֿליגע חין טלחֿטֿהויע געזעהען; יע חויט דען הֿהענפֿריעזטער
 חֿס פֿערזעהנֿג: טחג חין חונריינער לֿחֿחֿן לֿגעזטֿחטען: ייח הֿחֿט חין רעגען

אִישׁ שֶׁל עֲצֵי הַמַּעֲרָבָה, וְלֹא נִצְחָה הַרוּחַ אֶת עֲמוּד הַעֶשֶׂן,
 וְלֹא נִמְצָא פָסוּל בְּעֹמֶר וּבְשֵׁתֵי הַלֶּחֶם וּבְלֶחֶם הַפָּנִים,
 עֹמְדִים צְפוּפִים וּמְשִׁתְּחִים רוּחִים, וְלֹא הִזִּיק נְחֹשׁ וְעֶקְרָב
 בִּירוּשָׁלַיִם מֵעַלְמָם, וְלֹא אָמַר אָדָם לְחֵבְרוֹ צַר לִי הַמָּקוֹם
 נִשְׁאַלִין בִּירוּשָׁלָיִם: ט עֲשֶׂרָה דְבָרִים נִבְרָאוּ בְּעֶרְבֵי שֶׁבֶת בֵּין
 הַשָּׁמַיִם וְאֵלֵי הַן. פִּי הָאָרֶץ פִּי הַבְּאֵר פִּי הָאֶתוֹן הַקִּשְׁתָּה
 וְהַמָּטָה וְהַשְּׁמִיר הַכֶּתֵב וְהַמְּכַתֵּב וְהַלְחֹת. וַיֵּשׁ
 אוֹמְרִים אֵף הַמַּזִּיקִין וְקִבְרֵתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְאֵלֵי שֶׁל אַבְרָהָם
 אֲבִינוֹ וַיֵּשׁ אוֹמְרִים אֵף צִבְתָּהּ בְּצִבְתָּהּ עֲשׂוּיָהּ: י שֶׁבַע דְבָרִים
 בְּגֻלָּם וְשֶׁבַע בְּחֻכָּם, חֻכָּם אֵינוֹ מְדַבֵּר לְפָנָי מִי שֶׁגָּדוֹל
 מִמֶּנּוּ בְּחֻכָּהּ (וּבְמִנְיָן), וְאֵינוֹ נִבְנֶה לְתוֹךְ דְבָרֵי חֵבְרוֹ.

ד'ו: פִּיעֵר דעו חויעגעיטעטעטען ה'קלע: פֿערן'חטט; ניע ה'חט ח'ין
 וויד ד'ח חויע'ט'ייעגעדע ר'ויע'ויע'ע פֿער'וועהעט; ניע פֿ'ח'ר ז'ך עט'ווע'ח;
 ענטה'ויעגעדע: ח'ס עמר, ח'ן דען ב'ידען בר'דען ח'דער ח'ס טו'בר'דע;
 ד'ו: פֿ'ח'ק: ט'ח'ר ג'עד'ר'ח'ג'ט, ד'ח'ך ה'ח'ט'ט'ע ע: ר'וס ג'ע'ג'ג, ל'ור ח'כ'ע'ט'ו'ג
 ניעדער'ט'ח'ע'ן; ניע ח'ייע ט'ח'ג'ע ח'דער ח'ין: ק'ח'ר'פ'י'ח יע'ח'ר'דען
 ח'ין ירוש'לים בע'ט'ח'ד'י'ג'ט, ח'ונד ניע ח'ג'ט'ע ח'ייע'ר ל'וס ח'ד'ער'ן: ע: ח'וט
 א'יר ל'ו ע'ג'ע, ח'וס ח'ין ירוש'לים ל'ו ח'יבע'ר'ח'כ'ט'ען. ט. ל'עהן ד'י'ג'ע ו'ח'ור'דען
 ב'י'ס ח'ייע'ג'ח'ג'ע דעו ש'בח ל'ו'י'טען ז'י'כ'ט ח'ונד ד'ו'ק'ען ע'ר'ט'ח'פֿע'ן; י'ח: י'נד
 פֿ'ח'ג'ע'דע: דער ט'ונד דער ע'רדע (ח'וס ק'ר'ח ח'ונד: י'יע ר'ח'ט'ט'ע ל'ו פֿ'ער=
 ט'י'ג'ען (ב'מ'ד'ר ט'ו ל'ז'), ד'ח: א'י'ד'ו'ג דעו ב'רו'ג'ע: (ד'ו: כ'ו ט'ז), דער
 א'ונד דער ע'זע'ן (ד'ו: כ'ז כ'ח), דער ר'ע'ג'ע'כ'ח'ג'ען (ב'ר'א'ש'י'ת ט י'ט), ד'ו:
 א'ח'נ'ח (ש'ח'ט ט'ו ט'ז), דער ז'ח'ב (ד'ו: ל' י'ז), דער ש'מ'יר (י'עה'ע
 ט'ר'ח'ק'ט. ג'י'ט'ין ס'ו, ז'י'ט'ע 1 ח'ונד ס'ו'ט'ה מ'ח, ז'י'ט'ע 2), דער ב'ו'כ'ט'ח'ב'ע, ד'ח
 ט'ר'י'פֿט ח'ונד ד'ח ג'ע'זע'ט'ל'ט'ח'פֿע'ן (ד'ו: ל'ז ט'ז ח'ונד ע'רו'ך ח'ונ'ט'ער כ'ח'ב).
 ח'ייע'ג'ע ו'ח'ל'ען נ'ח'ך ה'י'ל'ור'ע'כ'ע'ן: ד'ח ב'ח'ו'ען ג'י'ז'ט'ער, ד'ח: ג'ר'ח'ב'ח'ל'
 מ'ש'ה'ז (ד'ז'ר'יס ל'ד'ו) ח'ונד דען וו'יד'ד'ער ח'ונ'ר'ע: פֿ'ח'ט'ע'ר: א'ב'ר'ה'ם (ב'ר'א'ש'י'ת כ'ז,
 ל'ג), ח'ונד א'ח'כ'ע נ'ע'נ'ט'ן נ'ח'ך ד'ח ע'רו'ט'ע ל'ח'ג'ע. י. ז'ע'כ'ען ד'י'ג'ע
 ב'ע'ל'י'כ'ע'ן דען ט'ח'ל'פֿע'ן ח'ונד ז'ע'כ'ען דען וו'י'טען: דער וו'י'זע ח'א'ח'ט'ט ז'ך
 נ'י'כ'ט, ד'ו: ו'ח'ר'ט ל'ו פֿ'י'ה'ר'ען פֿ'ח'ר ח'ייע'ט, דער ח'י'ה'ק ח'י'בע'ר'ל'ע'ג'ען ח'וט
 ח'ן וו'י'ז'ה'י'ט ח'ד'ער ח'ן י'ה'ר'ע'ן; פֿ'ח'ל'ט ק'ייע'ט ח'ין ד'ח ר'ע'דע;

ואינו נבקהל להשיב, שואל בענין ומשיב כהלכה, ואומר על
ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, ועל מה שלא שמע אומר
לא שמעתי, ומודה על האמת, וחלופיהן בגלם: י' שבועה
מיני פורעניות באין לעולם על שבועה גופי עברה: מקצתן
מעשרין ומקצתן אינן מעשרין רעב של בצרת בא מקצתן
רעבים ומקצתן שבעים: גמרו שלא לעשר רעב של
מהומה ושל בצרת בא: וישלא לטול את החלה רעב של
כליה בא: דבר בא לעולם על מיתות האמורות בתורה
שלא נמסרו לבית דין ועל פרות שביעית: הרב
באה לעולם על עניי הדין ועל עוות הדין ועל המזרים
בתורה שלא כהלכה: חיה רעה באה לעולם על שבועת
שוא ועל חלול השם: גלות באה לעולם על עובדי

חייט ניכט פֿהררײַג חין חנטױוּהרױטען; פֿרױגט געהױרױג חונד חנטױוּהרױטעט
ריכטיג; בעפריכט דױ: ערױטע לױערױט חונד דױ: אַעטלױטע לױעטלױט; װױ=
פֿון ער ניכט: געהױרט הױט, חױגט ער: חױך הױבע ניכט: דױפֿון געהױרט,
חונד געױטעהט חױאזער דױ װױהרהױט חױן. דױ: געגענטהױל פֿון דױעױען
בעלײכעט דען טױלפֿען. יא. אױט זױבענערױיח אַחנדפֿאָהגען װירד דױ װעלט
הױאָגעױכט לױר: טרױפֿע פֿיר זױבען הױפֿטױנדען: װען חױינגע פֿערלעעהנטען
חונד חױינגע ניכט פֿערלעעהנטען, ענטױטעהט טהױרונג חױ: דיררע, װױבױיח
אױכע דױרבען חונד חנדערע: חױטט הױבען; הױבען חױלע בעטלױסטען, ניכט
לױ פֿערלעעהנטען, דױן טרױטט חױינגע הױנגער: חױטה דורך קרױנג חונד דיררע
חױן; װירד דױ העבע דער הלה (במדבר י"ג כ') חונטערלױסטען, דױ קױאזט
חױינגע חױנגעױן פֿערדערבענרע הױנגער: חױטה. פֿעזט טרױפֿעט דױ װעלט,
װען פֿערברעכען חױבערהחנד נעהאען, װױרויך חױן דער תורה טױדעױטרױפֿע
פֿערהחנגט, דערען פֿחױלױעהונג חױבער דעס גערױטע ניכט חױבערגעבען
חױט, דױן חױך װעגען דעױ: חױטױעסױיכען געברױכע: דער פֿריכטע דעױ
זױבענטען יױהרעױ: (ויקרא כ"ה). דורך דױ: טױערט װירד דױ װעלט הױאָגעױכט
װעגען חונטערדריקונג דער רעכטױפֿלעגע, װעגען רעכטױפֿערדרעהונג
חונד װעגען רעכטױויררױגער דױטונג דער תורה. פֿערדערבױכע: געױלד
קױאזט חױבער דױ װעלט װעגען פֿערגעבױכער טױרע חונד װעגען ענט=
װיהונג דעױ גױטטױכען חױאענ. עקױל װירד פֿערהחנגט װעגען גױטלענע=

אֲלֵלִים וְעַל גְּלוּי עֲרִיזוֹת וְעַל שְׁפִיכוֹת דָּמִים וְעַל שְׁמִטַּת
הָאָרֶץ: יב בְּאַרְבַּעַת פְּרָקִים הִדְבֵּר מִתְרַבֵּה, בְּרַבִּיעִית
וּבְשִׁבְעִית וּבְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית וּבְמוֹצָאֵי הַחֹג שֶׁבְכָל
שָׁנָה וְשָׁנָה: בְּרַבִּיעִית מִפְּנֵי מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁבְשִׁלִּישִׁית
בְּשִׁבְעִית מִפְּנֵי מַעֲשֵׂר עָנִי שֶׁבְשִׁשִּׁית, בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית
מִפְּנֵי פְרוֹת שְׁבִיעִית, בְּמוֹצָאֵי הַחֹג שֶׁבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה
מִפְּנֵי גִזְלֵי מִתְנַזְּתֵי עֲנִיִּים: יג אַרְבַּע מִדּוֹת בְּאָדָם הָאוֹמֵר שְׁלִי
שְׁלִי וְשִׁלָּה שִׁלָּה זֶה מִדָּה בִּינוּנִית וַיֵּשׂ אוֹמְרִים זֶה מִדַּת
סְדוּם, שְׁלִי שִׁלָּה וְשִׁלָּה שְׁלִי עִם הָאָרֶץ, שְׁלִי שִׁלָּה וְשִׁלָּה
שִׁלָּה חֲסִיד, שִׁלָּה שְׁלִי וְשִׁלָּה שְׁלִי רֶשַׁע: יד אַרְבַּע מִדּוֹת
בְּדַעוֹת גּוֹחַ לְכַעוֹס וְגוֹחַ לְרִצּוֹת יֵצֵא הַפְּסָדוֹ בְּשִׁכְרוֹ, קִשָּׁה
לְכַעוֹס וְקִשָּׁה לְרִצּוֹת יֵצֵא שִׁכְרוֹ בְּהַפְּסָדוֹ, קִשָּׁה לְכַעוֹס

דיענטען, בלוטטחנדע, אהרדטהחטען חונד וועגטן חונטער(חטונג דערשמטה
(ויקרא כ"ו, ל"ד). יב. חין פֿיער לייטפונקטען נישט דיח: טערבליקייט לו:
חיס פֿיערטען יתהר, חיס יעבענטען, חס טלוטע דעו: יעבענטען חונד חס
טלוטע דעו: חזויהרהרזיטען ערנטעפֿענטעו. חיס פֿיערטען יתהרע וועגטן דעו:
ענטלחגענטן חראענלעהנטען דעו: דריטטען יתהרע; חיס יעבענטען וועגטן
דעו: ענטלחגענטן חראענלעהנטען דעו: עכטען יתהרע; חס טלוטע דעו:
יעבענטען יתהרע: דער פֿרייטע דעו: יעבענטען יתהרע: ענכט: החלבען;
חונד חס טלוטע דעו: חזויהרהרזיטען ערנטעפֿענטעו: וועגטן דער דען חראען
ענטלחגענטן געטענקע. יג. פֿיערערזיח מדוח (חייגענטחפֿטען, ייכענו=
חרטען) פֿיערען זיך חונטער דען אענטען; אהנכער: חגט: ווח: איין חזיט,
חזיט איין, חונד ווח: דיין חזיט, חזיט דיין; דיענו: חזיט חזינע געאיינע דענו=
קונג: חרט; חייניגע ערקוחרען דיעו: פֿיר סדוויטיט. דח: אייניגע חזיט דיין,
חונד דח: דייניגע איין, ח: פֿרייט דער פֿחבע(החפֿטע. דח: אייניגע חזיט
דיין, חונד דח: דייניגע דיין, ח: פֿרייט דער פֿרוואע. דח: דייניגע חזיט
איין חונד דח: אייניגע איין, ח: פֿרייט דער גחטט(חזע. יד. פֿיערערזיח
מדוח פֿיערען זיך ין דען טעאפֿטרחהענטען דער אענטען: ווער זייט חין
לחרן גערחטה חונד זייט וועדער לו בעוהנפֿטיגטן חזיט, דעסען פֿעהלער
ווירד פֿחן: יינעם פֿערדיענט ער: עטלט; ווער ניט זייט חין לחרן גערחטה,
חבער חזיט זייט וועדער לו בעוהנפֿטיגטן חזיט, דעסען פֿערדיענט
וועגט דיענען פֿעהלער חזיך. ווער ניט זייט חין לחרן גערחטה חונד זייט

וְנוֹחַ לְרִצּוֹת הַסִּיד, נוֹחַ לְבָעוֹס וְקָשָׁה לְרִצּוֹת רָשָׁע:
 טו אַרְבַּע מִדּוֹת בְּתַלְמִידִים מְהִיר לְשִׁמוּעַ וּמְהִיר לְאַבֵּד
 יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהַפְסְדוֹ קָשָׁה לְשִׁמוּעַ וְקָשָׁה לְאַבֵּד יֵצֵא
 הַפְסְדוֹ בְּשְׂכָרוֹ מְהִיר לְשִׁמוּעַ וְקָשָׁה לְאַבֵּד זוֹ הַחֶלֶק טוֹב
 קָשָׁה לְשִׁמוּעַ וּמְהִיר לְאַבֵּד זוֹ הַחֶלֶק רָע: טו אַרְבַּע מִדּוֹת
 בְּנוֹתָנִי צְדָקָה הַרוּצָה שְׂתֵתָן וְלֹא יִתְּנוּ אַחֲרָיִם עֵינֵינוּ רָעָה
 בְּשֵׁל אַחֲרָיִם יִתְּנוּ אַחֲרָיִם וְהוּא לֹא יִתֵּן עֵינֵינוּ רָעָה בְּשֵׁלוֹ,
 יִתֵּן וְיִתְּנוּ אַחֲרָיִם חֶסֶד לֹא יִתֵּן וְלֹא יִתְּנוּ אַחֲרָיִם רָשָׁע:
 יז אַרְבַּע מִדּוֹת בְּהוֹלְכֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ הוֹלֵךְ וְאִינוֹ עוֹשֶׂה
 שְׂכָר הַלִּיכָה בְּיָדוֹ, עוֹשֶׂה וְאִינוֹ הוֹלֵךְ שְׂכָר מַעֲשֶׂה בְּיָדוֹ,
 הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה חֶסֶד, לֹא הוֹלֵךְ וְלֹא עוֹשֶׂה רָשָׁע: יז אַרְבַּע

ויעדער לז בעיקרפֿטיגטן חזיט, חזיט חזין פֿרוממער; ווער אייבט חזן לחן גערמטא חונד טווער וויעדער לז בעיקרפֿטיגטן חזיט, חזיט חזין גמטטןמער. ט. פֿיערערלייח מרות פֿינדען זיך חונטער טילערן: ווער טנען חויעפֿחסט חונד וויעדער טנען פֿערגיסט, דעסען פֿערדיענט העבט דיעער פֿעהלער חוין; ווער טווער חויעפֿחסט חונד טווער פֿערגיסט, דער ערזעטלט זיינען פֿעהלער דורך זיין פֿערדיענט. אייבט חויעפֿחסט חונד טווער פֿערגעסטן, דיענו חזיט חזינע גוטע גמבע; טווער חויעפֿחסט חונד אייבט פֿערגעסטן, דיעו חזיט חזינע בחזע גמבע. טז. פֿיערערלייח מרות גיבט עז חונטער דען חויענענפענדערן: ווער גערן עוביט גיבט, חבער ניבט ווילן, דחס חנדערע געבען, דער חזיט נידיט. ווער גערנע חנדערע געבען חוסט, חבער עוביט ניבט געבען ווילן, דער חזיט איסגיטיג חוין דחס זייניגע. ווער גערן עוביט גיבט חונד חוין גערן חנדערע געבען זיעהט, חזיט חזין פֿרוממער: ווער עוביט ניבט גיבט חונד ניבט גערן חנדערע געבען זיעהט, חזיט חזין גמטטן חזיער. יז. פֿיערערלייח מרות גיבט עז חזן בעליעהוג חוין דען בעזוך דער זעהרהזיער: ווער הינגעהט, חבער ניבט נחך דען זעהרען חנדעלט, החט דחז פֿערדיענט, הינגעגמגען לז זיין; ווער רעכט חנדעלט, מהנע הינלז געהען, החט דחז פֿערדיענט זיינער חנדלונגען; ווער הינגעהט חונד נחך דען גענערנטען חנדעלט, דער חזיט ווערהחפֿט פֿרומט, ווער ניבט הינגעהט חונד חוין ניבט רעכט חנדעלט חזיט גמטטןמז. יח. פֿיערערלייח

מדות ביושבים לפני חכמים ספוג ומשפך משמרת ונפח:
 ספוג שהוא ספוג את הכל ומשפך שמכניס בו ומוציא
 בו משמרת שמוציאה את היין וקולטת את השמרים
 ונפח שמוציאה את הקמח וקולטת את הסלת: יט כל
 אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה,
 ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם, איזו היא אהבה
 שהיא תלויה בדבר זו אהבת אמנון ותמר, ושאינה תלויה
 בדבר זו אהבת דוד ויהונתן: כ כל מחלקת שהיא לשם
 שמים סופה להתקיים ושאינה לשם שמים אין סופה
 להתקיים, איזו היא מחלקת שהיא לשם שמים זו מחלקת
 הלל ושמוי, ושאינה לשם שמים זו מחלקת קרח וכל
 עדהו: כא כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, וכל

מדה בעאערקט אמן מן דענען, דיח ספך דען ווייטן: יטלען. אהנכער גוייכט
 דעס טווחאמע, אהנכער דעס טריכטער, אהנכער דער זייער חונד אהנכער דער
 טווינגע. חיינעס טווחאמע, דער מללע חין זיך וויגט; חיינעס טריכטער, דער
 חוין חיינער זייטע חויניאמע, חונד חוין דער חנדערן וויעדער ספן זיך גיבט;
 חיינער זייער, דיח דען וויין חבליפען (חטט חונד דיח העפען לוריקקהחוט;
 חיינער טווינגע, דיח דען וטויב חב: חנדערט חו' דחו קרנשטאעהן לוריקקהחוט.
 יט. יעדע זיעבע, דיח ספן חירגענד חיינער: חכע חבהחנגט — החרט איט
 דער: חכע חוין; יעדע זיעבע חבער, דיח ספן קיינער: חכע חבהחנגט, החרט
 חין עוויגקייט ניכט חוין. וועלכע זיעבע חזיט'; דיח ספן חירגענד חיינער: חכע
 חבהחנגט? חיינע זיעבע וויח דיח דע: אמנון לו חמר (2. שמואל י"ג), חונד וועלכע
 זיעבע חזיט'; דיח ספן קיינער: חכע חבהחנגט? חיינע זיעבע וויח דיח דע: חו
 חונד דע: יונהן (1. שמואל ה' י"ז). כ. יעדער וטרייט, דער חוס דע: היאמען;
 ווילען, (חוי: ריינער חביכט) געפיהרט ווירד, ענדעט איט חיינעס רעוולוטחט,
 דער חבער ניכט חוס דע: היאמען: ווילען געפיהרט ווירד, דער ענדעט ניכט
 איט חיינעס רעוולוטחט. ווח: היסט חין וטרייט חוס דע: היאמען: ווילען?
 חין: חלכער, וויח דער, הלל חונד דע: שמי, חונד ניכט חוס דע: היאמען;
 ווילען, חין: חלכער, וויח דער דע: קרח חונד זיינער רחטטע. כא. ווער דיח
 אענגע לור טוגענד זייטעט, דעס קחאמע קיינע זינדע לו החנדען, חונד ווער

הַמְחַטִּיא אֶת־הַרְבִּים אִין מִסְפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה.
 מִשָּׁה נָכָה וְנָכָה אֶת־הַרְבִּים וְכֹות הַרְבִּים תְּלוּי בּוֹ שְׁנַאֲמַר
 צְדָקָתָא יִי עֲשֵׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל יִרְבְּעִם בֵּן נִבְט חֲטָא
 וְהַחֲטִיא אֶת־הַרְבִּים חֲטָא הַרְבִּים תְּלוּי בּוֹ שְׁנַאֲמַר עַל
 חֲטָאוֹת יִרְבְּעִם אֲשֶׁר חֲטָא וְאֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת יִשְׂרָאֵל:
 כּב כָּל מִי שִׁישִׁיבּוֹ שְׁלֹשָׁה דְבָרִים הִלְלוּ חוּא מִתְלַמְדִּיו שְׁל
 אַבְרָהָם אָבִינוּ, וְשְׁלֹשָׁה דְבָרִים אַחֲרִים חוּא מִתְלַמְדִּיו
 שְׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע, עֵין מוֹכָה וְרוּחַ גְּמוּלָה וְנַפְשׁ שְׁפָלָה
 תְּלַמְדִּיו שְׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, עֵין רַעָה וְרוּחַ גְּבוּהָה וְנַפְשׁ
 רַחֲבָה תְּלַמְדִּיו שְׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע. מַה בֵּין תְּלַמְדִּיו שְׁל
 אַבְרָהָם אָבִינוּ לְתַלְמִידִיו שְׁל בְּלָעַם הָרָשָׁע תְּלַמְדִּיו שְׁל
 אַבְרָהָם אָבִינוּ אוֹכְלִין בְּעוֹלָם הַזֶּה וְנוֹחְלִין הָעוֹלָם הַבָּא
 שְׁנַאֲמַר לְהַנְחִיל אֶתְּבִי יִשׁ וְאֶצְרַתִּיהֶם אִמְלֵא: תְּלַמְדִּיו

דיח אענגע פֿערןײטעט, דעס געײנגט ע: ניח, בוסע לו טהון. משה וויר
 טוגענדהפֿעט חונד ײטעטע דיח אענטען לור טוגענד, דחרוס ווירד חיהס
 חוײך דח: פֿערדיענט דער אענגע חנגערעכעט; וף היסט ע: חין דער
 טריפֿט (דכריס ל״ג, כ״ח): „גחטטײכע טוגענד החט ער חוײגעחכט חונד
 זיינע גחטטע: רעכטע חין ישראל חייגעפֿיהרט. “ ירבעם, זחהן נבט׳, החט
 חבער געײנדיגט חונד לוגײך דיח אענגע לור זינדע פֿערןײטעט, דחרוס ווירד
 חוײך דיח זינדע דער אענגע חיהס חנגערעכעט; וף חגט חוײך דיח
 טריפֿט (מלכיס א׳ י״ד ט״ז): „דער זינדען ירבעם׳ החלבען, דער געײנדיגט
 חונד ישראל לו זינדען פֿערןײטעט החט. “ כב. ווער דיח פֿחנגענדען דרייח
 חײגענטפֿעטען בעזיטלט, דער קחן חזו: זינגער חונרע: פֿחטער: אברהם
 געזעטען; ווער חבער דיח דרייח חנדערן בעזיטלט, חזו: זינגער דע: גחטטע
 חזען בלעם. חײן גיכטיגע: חוײגע, בעטידענהייט חונד דעחוטה בעלײכען
 דיח זינגער חונרע: פֿחטער: אברהם; חײן איסגיכטיגע: חוײגע, וטחזן חונד
 חײנע חונרע: חטטײכע זעעלע דיח זינגער דע: גחטטײכען בלעם. וועלכען
 פֿחרטוג געניעסען דיח זינגער חונרע: פֿחטער: אברהם פֿחזר דענען בלעם׳?
 דיח זינגער חונרע: פֿחטער: אברהם געניעסען דייעווע וועלט חונד ערווערבען
 דיח לוקינכטיגע; פֿחן חיהנען היסט (מזלי ח׳ כ״ח): חײנען פֿריינדען ווירד
 ווענעכטיקייט לו טהײן, חיהרע זפֿייכער ווערדע חײך פֿײלען; דיח זינגער

ששים לזקנה בן שבעים לשיבה בן שמונים לגבורה בן
 תשעים לשוח בן מאה באלו מת ועבר וכטל מן העולם:
 יד בן בג בג אומר חפך ביה וְחַפְךָ ביה דְּכָלֵּא ביה וְבִיה תְּחַוֵּי
 וְסִיב וּבְלֵחַ בֵּיה וּמְנָה לֹא תִזְנַע שְׂאִין לְדַמְדָּה טוֹבָה הַיְמִנָה:
 טו בן הא הא אומר לפום צערא אגרא: רבי חנניא וכו'.

פ ר ק ש י

דוא פרק קנין התורה.

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמד כלם
 צדיקים לעולם וירשו ארץ גפר מטיעי מעשי ידי להתפאר:

שנו חכמים בלשון המשנה ברוך שבחר בהם
 ובמשנתם: " רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה
 זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא שכל העולם כלו כבדי

לן רחמיהגבער, חיין ועלזליגער הייסט חיין חוטער אמן, חיין יעבליגער
 חיין בעטחגטער אמן, חיין חכטליגער חיין העכבעטחגטער אמן, חיין ניינליגער
 חיין ניעדערגעבייגטער אמן; איט דעס הונדערטען חיט אמן: חג גוט חזו
 טחדט חונד דער וועלט חבגעזוטחרבטן. כה. בן בג = בג: חגטע: דרעהע זיח
 (דיח חורה) חונד ווענדע: זיח, דען חזע: חיט דחרין ענטהחזטען, חינד זיח
 חייהר טיעזט דוח חזע:; ווערדע חזט חונד גרויח בייח חייהר, חעהנע דחעחן
 לו חזטען, דען דוח פיינדעזט ניכט: בעסערען חזו: זיח. כו. בן האהא חגטע:
 חחך פעהרהחזטניס דער חזטרענגוג ווירד בעחנהנט.

ועכזמעו קאפיטעל

כל ישראל. יעדער ישראל החט לור קינפטגטען וועלט חיינען חנטהיין
 לו ערווחרטען; דען עו הייסט (יטיעיה ס' כ"ח): "דיין פחלק, זיח חזע: זינד
 גערעכטע, ווירד חויף עוויף חיין חונד בעזיטלען, חיין: פרחסלינג איינער
 פחחלנגען, איינער החנדעווערק לון רוחק."

פערנער החבען דיח וויינען חיס: טילע דער משנה פחגנענדע: פחך=
 געטרחגען — גזיקקליך, ווער זיך חן זיח חונד חייהרע לעהרע החזט! — א. רבי
 מאיר חגטע: ווער זיך איט דער חורה בעטחפטיגט, חייהרער: עלכזט החלבען,
 ערזחנגט פיענע פחחליגע, חונד ווח: חחך אעהר, דיח גחללע וועלט, חזע:

הוא לו, נקרא רצ אהוב אהב את המקום אהב את
 חבריו משמח את המקום משמח את חבריו
 ומלבשתו ענוה ויראה ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר
 ונאמן ומרחקתו מן החטא ומקרבתו לידי זכות ונהנין
 מפניו עצה ותושיה בינה וגיבורה שגאמר לי עצה ותושיה
 אני בינה לי גבורה ונוהגת לו מלכות וממשלה וחקור דין
 ומגלין לו רזי תורה ונעשה במעין שאינו פוסק וכנהר
 המתגבר והולך ויהוה צנוע וארך רוח ומוחל על עלבונו
 ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים: ב אמר רבי יהושע
 בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות
 ואמרת אזי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי
 שאינו עוסק בתורה נקרא נוזף שגאמר נזם זהב באף

פִּינְדֵעַט; יִינְעַן ווערטה חֵין חִיהֶס; ער ווירד דער געניעכטע פֿריינד גענעכנט,
 ער זײַעכט גֶחֶטט, זײַעכט דיז אענטען, ער חײט גֶחֶטטע; חונד דער אענטען
 פֿריידע; יזז (דיז תורה) קײדעט חִיהֶן אײט: חֶנְכֶטטאזטה חונד גֶחֶטטע;=
 פֿורכֶט, יזז בערײטעט חִיהֶן פֿחֶר, גערעכֶט חונד רעכֶטטחֶפֶען, רעדן
 חונד חוֹפֶרײכֶטיג לֹ ווערדען, יזז חֶזֶט חִיהֶן פֿערן פֿחֶן דער: ינדע חונד
 פֿיהרט חִיהֶן דער טוגענד לֹ, בײז חִיהֶן ווערדען רחֶטה חונד אזטה, פֿערנוכֶט
 חונד קרֶחֶט געווכֶט; חֶ חִייסט עז דֶחֶרט: „אײן ינד רחֶטה חונד טהחֶט,
 חֶ, דיז פֿערנוכֶט, אײן חײט דיז קרֶחֶט! “ עֶרנער גיכט יזז (דיז תורה)
 חִיהֶן ווירדע, העררֶחֶט חונד טחֶרפֶין חֶיס רעכֶט: חורטהײלע; דיז גע=
 חִיאניסע דער תורה ווערדען חִיהֶן געחֶפֶענכֶחֶרט; ער ווירד גײכֶחֶס חִיין
 ניז פֿער: יעגענדער קווען, חִיין חִיאער חֶנטוועןענדער חו' פֿחֶרטןײענדער
 טרֶחֶס; יזז אחֶכֶט חִיהֶן בעטיידען, חונדערדרחֶסען חונד נחֶכֶטיג געגע
 יעדע טאחֶהונג, חונד חֶ פֿערטחֶפֶעט: יזז חִיהֶן חֶכֶטונג חונד ערהחֶטה חִיהֶן
 איבער חֶזע געטחֶפֶע. ב. רבי יהושע, חֶחֶן לויז: חֶגטע: טחֶגטחֶגן
 ערטחֶנט חֶין כח קול (חִיאזײטע: טײאזע) חײז דעס בערג חורב הערפֶחֶר,
 וועלכֶ חוֹרופֶט: וועהע דען זײטען, וועלכֶ דיז תורה פֿערטחֶדהן;
 דען ווער זיך אײט דער תורה בעטחֶפֶטיגט, חִייסט חֶין נוזף*), פֿחֶן

(* נוזף, חֶין פֿערטחֶטעטער, חִיינע געבילדעטע קחֶטרחֶקטיחֶן חײז דען
 חֶין דער לִיטירטען: טעללע פֿחֶרקחֶחֶאענדען ווערטערן אף חונד נזם.

חזיר אִשָּׁה יָכֵחַ וְסָרְתָּ מַעַם: וְאָמַר וְהִלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים
 הַפֶּה וְהַמְּכַתֵּב מְכַתֵּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל הַלֵּחַת. א
 הִקְרָא חָרוּת אֶלֶּא חָרוּת שְׂאִין לֵךְ בֶּן חוֹרִין אֶלֶּא מִי
 שְׁעוּסָק בְּתַלְמוּד הַתּוֹרָה וְכָל מִי שְׁעוּסָק בְּתַלְמוּד הַתּוֹרָה
 הָרִיזָה מִתְעַלֶּה שְׁנָאֵמַר וּמִמִּתְנַה גְּחִלְיָא וּמִנְּחִלְיָא בְּמוֹת:
 ג הַלּוֹמֵד מִחֶבְרוֹ פֶּרֶק אֶחָד אוֹ הִלְכָה אֶחָת אוֹ פְּסוּק אֶחָד
 אוֹ דְבוּר אֶחָד אֲפִילוּ אוֹת אֶחָת צָרִיךְ לְגַהֵג בוֹ כְּבוֹד שְׁבוֹן
 מְצִינּוּ בְּדוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא לְמַד מֵאַחִיתֶּפֶל אֶלֶּא שְׁנֵי
 דְּבָרִים בְּלָבָד קָרְאוּ רַבּוֹ אֱלוֹפּוֹ וּמִידְעוֹ שְׁנָאֵמַר וְאַתָּה
 אֲנוּשׁ בְּעַרְבֵי אֱלוֹפֵי וּמִידְעֵי: וְהָלֵא דְּבָרִים קְלוֹחִימָר וְזֵמָה
 דְּדוֹד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא לְמַד מֵאַחִיתֶּפֶל אֶלֶּא שְׁנֵי דְּבָרִים

דען גענוגט ווירד (משלי י"א כ"ב): חזין גתודנער רינג חסן ריטען חיינען
 טוויי: — חזין היבטע: חבער חטוטטהלונען ווייב. " פערנער: חגט דיח
 טריפט: " דיח געזעטלטחעען ווערען חזין ווערק גחטטען, חונד דיח טריפט
 ריינע טריפט גחטטען, חיינגערחבען חזין דען טחעען, " וועלכע: חבער
 ניכט חרות (חיינגערחבען), חנדערן חרות (פרייח) פער: טחנדען ווערדען
 אום. דען ניחאחונד חזיט פרייח חזי: דער זיך איט דער תורה בעטחפטטיגט,
 חונד יעדער, דער זיך איט דער תורה בעטחפטטיגט, זייגט עאפער. היער
 חזין דייטעט יענע טעלע: " חונד פון מהנה גען נחליאל חונד פון
 נחליאל גען במוח (*). ג. ווער פון זיינען נחטטען נור חיינען חבטיטט,
 חיינען זעהר: חזין, חיינען פער, חזין ווערט, חדער גער נור חיינען בוכ
 זחבען ערנערט, חזיט פערפליכטעט, חזיט איט עהרערביעטונג ל
 בעגעגען; ח פיינדען וויר, דחס רוד, דער קחניג ישראל, דער פון אחיתפל
 ניכט אעהר חזי: לוייח דינגע ערנערטע (סוכס ל"ה), חזיח דעננחך זיינען
 רבי, פיהרער חונד פריינד נחנטע — דען: חזי חזט ער חזיח חזין יענען
 פער: (תכליס כ"ה ט"ו) חנגערעדעט: " דוח חבער, חזין חזן חיינען זיינען,
 חזין זעהרער חונד חזין פריינד. " נון זחסט זיך דחך וועהל חזי: דיעען ווערטען
 דיח פחגערוג ליעהען: ווען דוד, דער קחניג ישראל, דען אחיתפל,
 פון דען ער ניכט אעהר חזי: לוייח דינגע גענערט, חזיח דעננחך
 (*) דיח עטיחזחגיטע בעדייטונג דיעוער חרט: חזיט געטענק,
 ערבע, ערההונג.

בְּלִבְךָ קָרְאוּ רַבּוֹ אֱלוֹפּוֹ וּמִיָּדְעוּ תְּלוּמַד מִחֲבֵרוֹ פֶּרֶק אֶחָד
 אוֹ הִלְכָה אֶחָת אוֹ פְּסוּק אֶחָד אוֹ דְבוּר אֶחָד אוֹ אִפִּילוֹ אוֹת
 אֶחָת עַל אֶחָת בְּמָה וּבְמָה שְׁצַרְיָךְ לְנַהֵג בּוֹ כְּבוֹד וְאִין
 כְּבוֹד אֱלֹא תוֹרָה (כ"ח לחכמים) שְׁנֵיאָמַר כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ
 וְחֲמִימִים יִנְחָלוּ טוֹב: וְאִין טוֹב אֱלֹא תוֹרָה שְׁנֵיאָמַר כִּי
 לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תוֹרָתִי אֶל־תִּעֲזוּבוּ: ד כִּף הִיא בְּרִבְהָ
 שֶׁל תוֹרָה שֶׁת בְּמַלְחָה תֹאכַל וּמִים בְּמִשׁוּרָה תִּשְׁתֶּה וְעַל
 הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיִּי צָעַר תַּחֲיֶיהָ וּבַתוֹרָה אַתָּה עֹמֵל אִם אַתָּה
 עֹשֶׂה בֵּן אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ אֲשֶׁרֶיךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹב לָךְ
 לְעוֹלָם הַבָּא: ה אֲלֵ תִבְקַשׁ גְּדוּלָה לְעִצְמוֹךָ וְלֹא תִחַמּוֹד כְּבוֹד
 יוֹתֵר מִלְמוּדֶךָ עֹשֶׂה וְאֵל תִּתְאַוֶּה לְשִׁלְחָנָם שֶׁל מְלָכִים
 שֶׁשִּׁלְחָנֶךָ גְּדוֹל מִשִּׁלְחָנָם וּכְתָרֶךָ גְּדוֹל מִכְתָּרָם וְנֶאֱמַן
 הוּא בְּעַל מְלֶאכֶתֶךָ שִׁישְׁלֵם לָךְ שֶׁכֵּר פְּעֻלָּתֶךָ: ו גְּדוּלָה

זיינען רבי, זיינען פֿריינד חונד (זעהרער נחננט, חוס וויח פֿיען אעהר חייט
 יעדער דעמייעניגען, פֿען דעס ער זיינען חבטניטט, זיינען זעהרזחטן, זיינען
 פֿער; זדער חויך נור חין ווֿרט, זייח עז חויך נור זיינען בוֿזטחבען,
 געלערנט, דיח געביהרענדע עהרערביעטונג טוֿדיג! עהרע געביהרט חבער
 דען וויינען; דען עז הייסט: „עהרע ווירד דען וויינען לוֹ טהיין, חונד דיח
 פֿרזחזען ערבטן גוטעז:“ דיח בענעננונג גוט חבער קחזאט חויטזיעסניך
 דער חורה לו; זח: זחגט דיח טריפט (מזלי ד' נ'): „זיינע זעהרע, חין גוט
 הזב חויך חייך געגעבען, זיינע חורה; פֿערזחסט זיח ניכט!“ ד. פֿעןגענדע
 זעבענוויינע געניגט דער חורה: ברזד איט זחזן עסטן, ווֿסער איט זחזט
 טרינקטן, חויך דער ערדע טזחפֿען חונד קיחזערליך זעבען; דחזייח חוסט
 דוז חבער איט דעס ערזערנען דער חורה דיק חזאיהען. טהוזט דוז דייעז,
 ווֿהזן דיר, דוז הזוט עז גוט! ווֿהזן דיר חין דייעזער וועלט, דוז הזוט
 עז גוט חין זיינער קינפטזגען וועלט! ה. זטרעבע ניכט נחך גרזסטע חונד
 גיילע ניכט נחך עהרע. זייח אעהר הזנדעלנד (פֿרזקטיט) חז: בעטרזחכ־
 טענד (זעקולזחטיך). געלזיטע ניכט נחך קחניגזיער טחפֿען: דייע
 טחפֿען חזיט גרזסער חז: דיח זיהריגע חונד דייע קרזנע קחזיט=
 בחרער חז: דיח זיהריגע, חונד דען ווערקזייטער חזיט לזעזרזחטיג
 גענוג, חוס דיר דייען זרבייטזזחזן חזיט לזעזרזחטיג. ו. ווייט ווירדיגע

תורה יותר מן הכהנה ומן המלכות. ושהמלכות נקנית
 בשלשים מעלות והכהנה בעשרים וארבע. והתורה
 נקנית בארבעים ושמונה דברים. ואלו הן בתלמוד
 בשמיעת האזן בעריבת שפתים בכינת הלב באימה
 ביראה בענוה בשמחה בטרה בשמוש חכמים בדקדוק
 חברים בפלפול התלמידים בישוב במקרא במשנה
 במעוט סחורה במעוט הרך ארץ במעוט תענוג במעוט
 שנה במעוט שיחה במעוט שחוק בארך אפים בלב טוב
 באמונת חכמים בקבלת היסורין המכיר את מקומו
 והשקם בחלקו והעושה סגל לדבריו ואינו מחזיק טובה
 לעצמו אהוב אהב את המקום אהב את חבריו אהב
 את הצדקות אהב את המישרים אהב את התוכחות
 ומתרחק מן הכבוד ולא מגים לבו בתלמודו ואינו
 שמח בהוראה נושא בעול עם חברו ומקריעו

חיט דיו חורה=חן; דיו פריע=טער=חונד דיו קחניג=ווירדע. דיו קחניג=ווירדע
 בעיטלט דרייסיג שטרליגע (סכסד' י"ח), דיו פריע=טער=ווירדע פיער חונדלווהנליג;
 חן חוס חין דען בעיטל דער תורה לו געחונגען, ווערדען חט חונדל פיערליג
 חייגענטשעטען ערפערדערט, נחאזיק: חונטערריכט, חויפערק=חאקייט,
 בעוטיאמטהייט חין חוידרוקק, נחכיינען, גחטטע=פֿורכט חו'עהרערביעטונג,
 חנכטאוטה, פֿרעהין, ריינהייט, חואגחנג אים ווייטען, ווההחוינוגע=חטע קחן=ע
 גען, דיפוטחטיחן דער טייער, בעהוט=חאקייט, קעננטניס דער ביבעל,
 קעננטניס דער משנה, בעטרענקונג דער געשחפֿטע, דעו וועלטליכען, דער
 זינליכען פֿערנגיגונגען, אחסיג טחפֿען, וועניג פֿרעכען, זיך אחסיג בעלזוטיגגען,
 חנגאוטה, הערלענגיטע, פֿערטרויען לו דען ווייטען, ערגעבונג חין זיידען, זיינען
 פֿחוטען קענען, געניג=חאקייט, זיינע ווערטע בעלפהאען, קיינע עלובט=
 געפֿחן=חאקייט בעיטלען, זיך זיעברייך לייגען, גחטט חונד דעסען געשחפֿטע
 זיעבען, גערעכטיגקייט זיעבען, ביזזיגקייט זיעבען, טאדעל חננעהאען, זיך פֿחן
 עהרגיין ווייט ענטפֿערנען, זיך ניכט אים זיינער געלעהר=חאקייט ברייטען, זיך
 דעו ריכטער=חוט: ניכט פֿרייען, זיינע: נחכייטען יחך טרעגען העלפֿען, חיהן נור

לְכַף זְכוּת וּמַעֲמִידוֹ עַל הָאֵמֶת וּמַעֲמִידוֹ עַל הַשְּׁלוֹם
 וּמִתְיָשֵׁב לְבוֹ בְּתַלְמוּדוֹ שׁוֹאֵל (בְּעִינָיו) וּמַשִּׁיב (בְּהַלְכָּה) שׁוֹמֵעַ
 וּמוֹסִיף וְהַלּוֹמֵד עַל מְנַת לְלַמֵּד וְהַלּוֹמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת
 הַמּוֹחֲבִים אֶת רַבּוֹ וְהַמְּבֹזֵן אֶת שְׂמוֹעָתוֹ וְהַאֹמֵר דָּבָר
 בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ הָא לְמִדָּת כָּל הָאֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ
 מֵבִיא גְּאֻלָּה לְעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאֹמֵר אֲסִתֵּר לְמַלְךְ בְּשֵׁם
 מְרִדְכִי: וְגִדּוּלָה תִּזְרַח שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת חַיִּים לְעוֹשֶׂיהָ
 בְּעוֹלָם הַחַיִּים וּבְעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר כִּי חַיִּים הֵם לְמִצְאֵיהֶם
 וְלִכְּל בְּשֵׁרוֹ מְרַפָּא: וְאוֹמֵר רַפְּאוֹת תְּהִי לְשִׁקְךָ וְשִׁקּוֹי
 לְעִצְמוֹתֶיךָ: וְאוֹמֵר עֵץ חַיִּים הִיא לַמְּחַיִּיקִים בָּהּ וְתִמְכִּיךָ
 מֵאֲשֵׁר: וְאוֹמֵר כִּי לִוְיַת חֵן הֵם לְרֵאשִׁיף וְעֲנָקִים לְגִרְגָּרֵתֶיךָ:
 וְאוֹמֵר תִּתֵּן לְרֵאשִׁיף לִוְיַת חֵן עֲטֹרַת תְּפָאֶרֶת הַמְּגִנָּה:

פֶּתֶן דַּעַר בַּעֲסַעַרן זַיטע כַּעֲחֹרְטָהִיִּלְעֵן, חִיהֵן לֹר וּוְהַהֲרַחֵיט פֶּיהֲרַעַן, לֹר
 פֶּרִיעַדְפֶּרְטִיגִיט חֲנִיִּיטֵעֵן, חִיס לַעֲרַנֵּן מְרַדְמוֹג בַּעֲחֹבְחֶכְטֵעֵן, גַּעֲחֹס
 פֶּרְחֶגֶעֵן חֹנֵד רַעְגַעֲחֹסִיג חֲנִטִּוּוֹמֶרְטֵעֵן, הַחֶרֶעֵן חֹנֵד וּוִיטֵעֵר נַחְדֶּדֶעֲנַקֵּעֵן,
 לַעֲרַנֵּן, חֹס לֹר כַּעֲנֶהֲרַעַן, לַעֲרַנֵּן, חֹס דַּמְרַנְחֵךְ לֹר הַחֲנֶדֶרְעֹן, זַיטֵעֵן לַעֲהֶרֶעֵר
 זַעֲבֹבִט חֹיפֶאֲעֶרְקִיחֵס אַחְכֶּעֵן, דַּעֲסַעֵן פֶּמֶרְטֶרְחֵךְ גַּעֲנִיח פֶּחֶסֶעֵן חֹר יַעֲדַע: חֶכְע
 פֶּמֶרְטֶרְחֶגֶעֵן חִיס נַחֲמַעֵן דַּעֲסַעֵן, דַּעַר זַיח הַעֲרֶפֶלְמֶרְגַּעֲבֶרְחֶכְט. דַּח וּוִיטֵעֵן עֵן זַיח,
 דַּחֵס דַּח: פֶּמֶרְטֶרְחֶגֶעֵן חִינֵעֵר: חֶכְע חִיס נַחֲמַעֵן דַּעֲסַעֵן דַּעַר זַיח הַעֲרֶפֶלְמֶרְגַּעֲבֶרְחֶכְט
 גַּעֲבֶרְחֶכְט, עַרְחֶחֶכְטֵגֶהֲרַט הַעֲרַבִּיחֶפֶּיהֲרַט; חֶךְ זַיח: חֶגֶט יַעֲנַעֵר פֶּעֶר: (אֲסַחַר ז' כ"ז):
 "אֲסַחַר הַיִּכְטֵעֲרַבֶּרְחֶכְטֵעֵן: דַּעַס קַחֲנִיג חִיס נַחֲמַעֵן מֶרְדִּכִּי ז' ח"ו: וּוִיטֵיג
 חִיט דַּיח הֹרַה, זַיח גַּעֲוֹחֶהֲרַט חִיהֲרַעַן בַּעֲפֶחֶגֶעֲרַן לַעֲבַעֵן חִין דַּיעֵעֵר חֹנֵד חִין
 חִינֵעֵר לֹקִינֶפֶטִיגֵעֵן וּעֹלֵט; דַּעַן זַיח: חֶגֶט יַעֲנַעֵר פֶּעֶר: (מַחֲלִי ד' כ"ז): "וּוְהַרְחִיךְ
 זַיח (דַּיח וּוְהֶרְטַע דַּעַר וּוִיזִיהִיט) זַיכֵד לַעֲבַעֵן דַּעֲנַעֵן, דַּיח זַיח חֹיפֶפֶּחֶסֶעֵן, חֹנֵד
 דַּעַס גַּחֲלֵעֵן לַיִבַּע הַיִּיִלְחֶס. "פֶּעֶרְנַעֵר הַיִּסֵּט עֵן: (דַּחֲעֹבֹט ג' ח): "כַּחֲזִיחֵס
 חִיט זַיח (דַּיח וּוִיזִיהִיט) דַּינַעַס לַיִבַּע חֹנֵד אַחֲרַק דַּינַעֵן גַּעֲבִינַעֵן. "פֶּעֶרְנַעֵר
 (ג' י"ח): "חִיין בֹּיט דַּעֵן לַעֲבַעֵן: חִיט זַיח דַּעֲנַעֵן, דַּיח זַיח עַרְגֶּרִיפֶעֵן, חֹנֵד
 יַעֲדַעֵר חִיהֲרַעַר חֲנַהֲחֶגֶעֲרַחֲזִיט עֵנִיג. "פֶּעֶרְנַעֵר (ח' ט'): "זַיח זַיכֵד גַּעֲהֶחֶגֶעֲרַגֵּע
 דַּעַר חֲנֹטָה דַּינַעַס הַיִּפֶטַע חֹנֵד גַּעֲטֹאִידַע דַּינַעַס הַחֲזֵע. "פֶּעֶרְנַעֵר (ד' ט):
 זַיח פֶּעֶרְלִיזִיהֶעֵט דַּינַעַס הַיִּפֶטַע גַּעֲהֶחֶגֶעֲרַחֲזֵעֵר חֲנֹטָה, חִינַעֵן עַהֲרַעֲנַקֶרְחֵלֵן

ואומר כי בי ירבו ימיה ויזסיפו לה שנות חיים: ואומר
 ארבע ימים בימינה בשמאולה עשר וכבוד: ואומר כי
 ארבע ימים ושנות חיים ושלום יזסיפו לה: ח רבי שמעון
 בן יהודה משום רבי שמעון בן יוחאי אומר הנני והבית
 והעשר והכבוד והחכמה הזקנה והשיבה והבנים נאה
 לצדיקים ונאה לעולם שנאמר עמרת הפארת שיבה
 בדרך צדקה תמציא: ואומר הפארת בחורים כחם
 וחדר זקנים שיבה: ואומר עמרת חכמים עשרם:
 ואומר עמרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם:
 ואומר וחסרה הלכנה ובושה החמה כי מלך יי צבאות
 בחר ציון ובירושלים ונגד זקניו כבוד: רבי שמעון בן
 מנסיא אומר אלו שבע מדות שמנו חכמים לצדיקים

חיבערניעפערט זיח דיר. " פערנער (ט' י"ח): דען דורך איך אעהרען דינע
 טהגע זיך, חונד יוהרע דע: זעליגען זעבענו: טרחהען דיר לו. " פערנער
 (ג' ט"ז): " זאנגען זעבען חזן זיהרער רעכטען חונד חזן זיהרער זינקען
 רייטהוס חונד עהרע. " פערנער (ג' ב'): " דען זאנגען זעבען, יוהרע דע:
 גליקקע: חונד פריעדען בריגען זיח דיר. " ח. רבי שמעון, זעהן יהודה'ן,
 זאגטע חזן נחמען דע: רבי שמעון, זעהן יוחאי'ן: טאנהייט, קרחהט, רייט
 טהוס, עהרע, וויזיהייט, זאנטער, גרויע: הויפט חונד קינדער — חזיט דער
 פרחאמען זיערדע חונד לוגלייך דער זייטגענחטען זיערדע; זף זאגט דיח
 טריפט (מזלי ט"ז ל"ח): " חזינע זיערליכע קרחנע חזיט גרויע: הויפט, ע:
 ווירד חוין דעס וועגע דער טאגענד ערזאנגט. " דחן הייסט ע: (דזעלבוט
 ח' כ"ח): " דיח זיערדע דער זינגליגע חזיט זיהרע קרחט, דער זאנטען
 טאוקק חזיט זיהר גרויע: הויפט. " פערנער (דזעלבוט י"ז): דער זאנטען
 קרחנע זינד קינדעזקינדער, חונד דער קינדער זיערדע זיהרע זאנטער. "
 פערנער הייסט ע: (ישעיה ט"ו כ"ג); דער אהנד ווירד ערבלייכען חונד
 דיח זאנגע ערבזאנטען — דען דער הערר צבאות ווירד חוין דעס בערגע
 ציון חונד לו ירושלים רעגירען — זיינען זאנטען זאבער ווירד הערר
 זיבקיט ענטגעגען: טרחהען. רבי שמעון, זעהן מנסיא'ן, זאגטע, זאביגע
 זעבען מדות, וועלכע דיח וויזען פיר דיח פרחאמען חזיגעלזעהט,

כָּלֶם נִתְקַיְמוּ בְּרַבִּי וּבְכַנְיֹו: ט אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶן קַסְמָא
 פָּעַם אָחַת הָיִיתִי בְּדַרְדָּר מִחֶלֶד וּפָגַע בִּי אָדָם אַחַד וּנְתַן לִי
 שְׁלוֹם וְהַחֲזַרְתִּי לוֹ שְׁלוֹם אָמַר לִי רַבִּי מֵאִיזָה מְקוֹם אָתָּה
 אָמַרְתִּי לוֹ מַעִיר גְּדוּלָה שֶׁל חֲכָמִים וְשֶׁל סוֹפְרִים אָנִי
 אָמַר לִי רַבִּי רְצוֹנָה שֶׁתָּדוּר עִמָּנוּ בְּמִקְוֵמָנוּ וְאָנִי אֶתֵּן לָךְ
 אֶלֶף אֲלָפִים דִּינָרֵי זָהָב וְאַבְנִים טוֹבוֹת וּמְרַגְלִיּוֹת אָמַרְתִּי
 לוֹ אִם אֶתָּה נוֹתֵן לִי כָּל כֶּסֶף וְזָהָב וְאַבְנִים טוֹבוֹת
 וּמְרַגְלִיּוֹת שֶׁבְעוֹלָם אֵינִי דָר אֶלָּא בְּמִקְוֵם הַתּוֹרָה וְכֵן כְּתוּב
 בְּסֵפֶר הַחֲלִים עַל יְדֵי דָוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל טוֹב לִי הַתּוֹרָה מִיָּד
 מֵאֲלָפֵי זָהָב וּכְסָף: וְלֹא עוֹד שֶׁבִשְׂעַת פְּטִירְתּוֹ שֶׁל אָדָם
 אֵין מְלִוִּין לוֹ לְאָדָם לֹא כֶּסֶף וְלֹא זָהָב וְלֹא אֲבָנִים טוֹבוֹת
 וּמְרַגְלִיּוֹת אֶלָּא הַתּוֹרָה וּמַעֲשֵׂים טוֹבִים בְּלִבָּר שֶׁנֶּאֱמַר
 בְּהַחֲלֶבֶתְךָ תִּנְחָה אֶתְךָ בְּשִׁבְכָה תִּשְׁמֹר עֲלֶיהָ וְהִקִּיצוֹת

החבטן יד: וְהוֹאֲטִיךְ כַּעֲטֹטִיגִט גַּעֲוֹנֵדֵעַן בִּיחַ רַבִּי חוּנַד יִינְעַן: וְהִנְטֵן.
 ט. רַבִּי יוֹסִי, וְהִן קַסְמָא, עַרְלֶחֶהֲנֵטַע עֲהֶאֲגַעֲנֵדֵעוּ: חִיךְ וּחֵר חֵיכֵט חוּי
 דַּעַר רֵיִיעַ, דֵּחַ קַחַס אִיר יַעֲחֵנַד עֲנֵטֶגֶעֶגֶעַן, דַּעַר חִיךְ גְּרִיסֵטַע: חִיךְ
 עַרוּוִידַעֲרֵטַע חֵיהֶס יִינְעַן גְּרוֹס. דֵּחַ: פֶּרַחֶךְ עַר: רַבִּי, חוּי וּעֲלֵכַעַר: טַחֲדַט
 בִּיט דוּחַ? חִיךְ חֲנֵטוּוֹחֲרֵטַעֲטַע חֵיהֶס: חוּי חֵינְעַר גְּרַחֲסַעַן: טַחֲדַט,
 עֲהֶאֲגֵלֶחַן וּוִינְעַן חוּנַד טַרִיעֵטֶגֶעֶנְטַעֲהַרֲטַעַן. דֵּחַ: פֶּרַחֶךְ עַר: רַבִּי, כַּעֲוִיעֶבֶטַע
 עַד דִּיר וּוְהֵל, בִּיחַ חוּנַד לֹא וּוְהֵנְעַן חֵין חוּנַרַעַר: טַחֲדַט? חִיךְ גַּעֲבַע דִּיר
 חֵינְעַע אִיזִיחֶן גְּחֶלְדַעֲחֶרַעַן, נַעֲבֵט עַדַעֲוִוטִינְעַן חוּנַד פַּעֲרַעַן! הֵיעֲרוּיךְ
 חֲנֵטוּוֹחֲרֵטַעֲטַע חִיךְ: גְּחֶבַעֲטַט דוּחַ אִיר חוּיךְ חֶלְעַע: גְּחֶלְדַע חוּנַד: יִלְבַּעַר
 חוּנַד עַדַעֲוִוטִינְעַן חוּנַד פַּעֲרַעַן דַּעַר גְּחֶלְעַעַן וּעֲנֵט, חֵי וּוִירַדַע חִיךְ
 דַּעֲנַחֶךְ כִּירַגַּעַר: חֶלְדַע, וּחֵ תוֹרָה חֵינְהֵיֵאִיט חֵיט, וּוְהֵנְעַן, חֵי הֵיִיסֵט
 עַד חוּיךְ חֵין דַּעַן פֶּחֶלְעַעַן דוּרֵז, קַחֲנִיג עֲהֶן יִשְׂרָאֵל (קִיט ע״ז): „נֵיטִלְיֵכַעַר
 חֵיט אִיר דִּיחַ לַעֲהַרַע דֵּינְעַע: חוּנַד טוּוִיעַנְדַע עֲהֶן גְּחֶלְדַע חוּנַד
 יִלְבַּעֲרוּטִיקַקַע.“ חֵיכַעֲרַדִיעַ: כַּעֲגִיִּיטַעַן יחַ דַּעַן אַעֲנַטַעַן בִּיחַ יִינְעַן
 הֵיכֵיִידַעַן וּעַדַעַר גְּחֶלְדַע, כַּחֶךְ יִלְבַּעַר, כַּחֶךְ עַדַעֲוִוטִינְעַן חֵדַעַר פַּעֲרַעַן,
 חֵנְדַעַרַן לַעֲרִיגִיךְ כוֹר תוֹרָה חוּנַד גוּטַע וּעַרַקַע — חֵי הֵיִיסֵט עַד חוּיךְ (חֵלִי ו'
 כ״ג): „וּוְהֵרַעַנַד דוּחַ גַּעֲהַעֲטַט, וּוִירַד יִחַ (דִּיחַ וּוִיִּהֵיִיט) דִּיךְ כַּעֲגִיִּיטַעַן,
 וּוְהֵרַעַנַד דוּחַ לַיעֲגוּט, וּוִירַד יִחַ דִּיךְ כַּעֲוִוֶחֶטַעַן, וּוְטַן דוּחַ עַרוּוֶחֶטַעֲטַט,

היא תשיחה: בהתהלכה פנתה אחד בעולם הזה
 בשכבה השמור עליה בקבר ובקיצות היא תשיחה
 לעולם הבא. ואומר לי הכספה ולי תזהב נאם יי צבאות:
 יארבעה (חמשה) קננים קנה (לו) הקדוש ברוך הוא בעולמו
 ואלו הן. תורה קננו אחד שמים וארץ קננו אחד
 (אברהם קננו אחד) ישראל קננו אחד בית המקדש קננו
 אחד: תורה מננו דכתיב יי קנני ראשית ברכו קדם
 מפעליו מאז: שמים וארץ מננו דכתיב (כח) אמר יי
 השמים בסאי והארץ הדם רגליו איהו בות אשר תבנולי ואיהו
 מקום מנוחתו: ואומר מה רבו מעשיך יי כלם בתכמה עשית מלאה
 הארץ קנינה: אברהם מננו דכתיב) ויברכהו ויאמר ברוך אברהם
 לאל עליון קנה שמים וארץ: ישראל מננו דכתיב עד

יי חייט: יח עי, דיח דיק חונטערה (ח'ט). ווההרענד דוח געהע:ט,
 ווירד: יח דיק זייטען, חין דיעעטן לעבען; ווההרענד דוח
 זיעג:ט, ווירד: יח דיק בעווח'טען, חיס גרמבע; חונד ווען
 דוח ערווח'טען: חייט: יח עי, דיח דיק חונטערה (ח'ט), חין
 דער לוקינ'טען וועלט. — פערנער הייסט עי: (חני' ב' ח'): איין חייט
 דח: זילבער, איין דח: גה'ד, יח: פריכט דער הערר צבאות. "י. פיער
 (פ'ין) בע: יט לונגען העט: יך דער ח'ל'ערהייג:טע, גע'חכט: יח ער,
 חין זיינער וועלט ערווח'רבען (דיח ער פ'רלוג:וויע ערווח'רבענע גיטער
 נענט); חונד לוו'ר: חורה, היאמען חונד ערדע, (אברהם), ישראל חונד
 דער היינ'גע טעמען. דיח חורה וויח עי: הייסט (מ'ליח' כ"ב): "ג'חטט העט
 איך ערווח'רבען ח'ל: דען ערוט'ליג: זיינע: וועגען, ח'ל: חורו'ט'ח'ן זיינער
 ווערקע פ'ח'ן ח'נבעג'ין. "פ'ח'ן היאמען חונד ערדע הייסט עי: (ישעי' ס"ו ח'):
 "יח: פריכט ג'חטט: דער היאמען חייט איין טהר'ח'ן חונד דיח ערדע איינער
 פ'יסע טעמען. וו'ח חייט חין הוי, דח: חיהר איר ערבויען ק'חנעט, חונד
 וו'ח חין ח'רט לו איינער רוהע? "פערנער (תהלים ק"ד כ"ד): "וויח פ'יען
 זינד דיינע ווערקע, ג'חטט, יח ח'ל'ע העט דוח איט ווייזיהייט גע'ח'כט.
 פ'ח'ן חייט דיח ערדע דיינער בעזיט'לטהיער. "פ'ח'ן אברהם הייסט
 עי: (בראשית י"ד י"ט): "געוועגעטע: ייח אברהם דעס הע'כ'וטען ג'חטט,
 דער היאמען חונד ערדע ערווח'רבען (קנה). "פ'ח'ן ישראל הייסט

יַעֲבֹר עִמָּךָ ייַ עַד יַעֲבֹר עִם זֶה קִנְיָתָ: (ואומר לקדשים אשר
 בְּאֶרֶץ הַקָּמָה וְאֲדִירֵי כָּל חֶפְצֵי בָּם:) בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִנִּין דְּכַתִּיב
 (מִכּוֹן לְשִׁבְתֶּךָ פָּעֲלָתָ ייַ מִקְדָּשׁ אֲדָנִי כּוֹנְנֵי גִדְיָ: וְאֹמֵר) וַיָּבִיֵאֵם
 אֶל גְּבוּל קָדְשׁוֹ חֹר זֶה קִנְיָתָ יְמִינוֹ: כֹּל מֵה שִׁבְרָא
 הַקְדוּשׁ שֶׁבְרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא בְּרָאוּ אֱלֹהִים לְכַבוֹדוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר כֹּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְדְכַבוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרָתִיו אֶף
 עֲשִׂיתִיו: וְאֹמֵר ייַ יְמִלְךָ לְעוֹלָם וָעֶד:

רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את
 ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות שנאמר, יי חפץ למען
 צדקו יגדיל תורה ויאדיר: עלינו קדיש הרבנו.

אחר מנחה מקיימין סעודה שלישיה, ואין בה קידוש לפניה, לכחלה לריך לקבעה
 על הפת, ובדיעבד יולאין אף במיני תרגימא. יש כמנעים מלשחות מים בין מנחה
 למעריב, והוא מנהג בעלמא למאן לחוש ליה. ספק חשיכה חסור לאכול מאומה או
 אפילו לשחות שום משקה חוץ מן המים. ובכאן שיטת הדין הפוסק ממונהג הכ"ל.

עו: (בראשית ט"ו ח"ו): "כיו דיעונו: פֿהֿןֿק פֿהֿרֿחֿיבֿעֿר חֿיט, הֿ העֿרֿר, בֿיֿו
 דיעונו: פֿהֿןֿק פֿהֿרֿחֿיבֿעֿר חֿיט, דֿ הֿ: דֿוּח עֿרֿוּוֿחֿרֿבֿעֿן. פֿהֿס ט ע א פֿטֿן
 הייסט עו: (חלהים ע"ז כ"ה): "ער ברֿחֿטט ע יח חין זיין הייֿיֿגֿע: גֿעֿבֿיעֿט,
 לו דיעונו בעֿרֿגֿע, דֿען זיינע רעכֿטט עֿרֿוּוֿחֿרֿבֿעֿן." — חֿזֿזֿע, וּחֿ: דֿעֿר
 חֿזֿזֿעֿרֿהֿיֿיֿגֿעֿטט — גֿעֿןֿחֿבֿט זיח ער — חֿין זיינער וועלֿט עֿרֿטֿחֿפֿעֿטֿען,
 הֿחֿט ער נור לו זיינער פֿעֿרֿהֿעֿרֿרֿזֿיֿכֿונֿג עֿרֿטֿחֿפֿעֿטֿען. חֿ: חֿגֿט יענער פֿעֿרֿ:
 (ישעיה מ"ג ז'): "דֿחֿ: וועלֿטֿחֿזֿזֿן, דֿחֿ: חֿיך איט זיינעס נחֿטען העֿרֿפֿהֿרֿגֿעֿרֿוֿפֿעֿן
 חונד לו זיינער עהרע עֿרֿטֿחֿפֿעֿטֿען הֿחֿבֿע, הֿחֿבֿ חֿיך גֿעֿפֿהֿרֿאט חונד חֿזֿיֿוֿ=
 גֿעֿבֿיֿןֿדֿעֿט." פֿעֿרֿנֿעֿר הייסט עו: (שמות ט"ו י"ח): "גֿחֿטט ווירד רעֿגֿיעֿרֿען
 זיאזער חונד עוויג."

רבי חנניא זיהן עקשיא'ז זיגט: דער עוויגע ווילטע ישראל
 בעגליקען, דערוס גאב ער זיהן פֿיעלע געוועטלע חונד פֿהֿרֿטֿריֿפֿטֿען;
 דען עו הייסט; (ישעיה מ"ב כ"א) דעס עוויגען געפֿהֿןֿט עו; זיינער גֿנֿחֿדֿע
 ווילטען, דח: געוועטן גֿרֿחֿס לו אפֿטֿען חונד לו פֿעֿרֿהֿעֿרֿרֿזֿיֿכֿען.